

**PROGRAMACIÓN DIDÁCTICA
DO DEPARTAMENTO DE LATÍN**

CULTURA CLÁSICA 3º ESO (EN PROENS)

LATÍN 4º ESO

LATÍN II 2º BACHARELATO

CURSO 2022-23

IES CORUXO

**Xefa de departamento
Mª Jesús Cortegoso Calvar**

ÍNDICE

I. Contextualización.....	4
II. Composición do departamento e materias asignadas	4

LATÍN 4º ESO

1.- Introducción e contextualización.....	4
2.- Contribución ao desenvolvemento das competencias clave.....	5
2.1. Obxectivos	
2.2. Contidos	
2.3. Criterios de avaliación	
2.4. Estandares de aprendizaxe	
2.5. Competencias clave	
3.- Grao mínimo de consecución e temporalización.....	13
4.- Avaliación. Consideracións específicas.....	14
4.1. Procedementos e instrumentos de avaliación.	
4.2. Criterios sobre avaliación, cualificación e promoción do alumnado.	
4.3. Método de recuperación.	
4.4. Criterios para calcular a nota final da materia. Criterios de redondeo.	
5.- Concrecións metodolóxicas que require a materia.....	16
6.- Material e recursos didácticos.....	16
7.- Medidas de atención á diversidade e adaptacións curriculares.....	17
8.- Programación de temas transversais.....	17

BACHARELATO

LATÍN II

1.- Contribución ao desenvolvemento das competencias clave.....	19
1.1. Obxectivos	
1.2. Contidos	
1.3. Criterios de avaliación	
1.4. Estandares de aprendizaxe	
2.5. Competencias clave	
2.- Grao mínimo de consecución e temporalización	23
3.- Procedementos e instrumentos de avaliación.....	26

- Probas extraordinarias
- Seguimento do alumnado coa materia pendente do curso anterior

4.- Concrecións metodolóxicas que require a materia.....	26
5.- Material e recursos didácticos.....	30

CONSIDERACIÓNS XERAIS

1.- Criterios de cualificación.....	31
1.1. Criterios de corrección de exercicios e probas	
1.2. Sistema de cualificación das actitudes	
1.3. Criterios para calcular a nota final	
2.- Tratamento do alumnado que perde o dereito á avaliación continua.....	32
3.- Actividades de recuperación e reforzo.....	33
4.- Procedemento para a acreditación de coñecementos	33

OBSERVACIÓNS XERAIS

1.- Aspectos relativos á avaliación, comúns a todas as materias do Departamento.....	34
1.1. Tipoloxía	
1.2. Criterios de cualificación. Consideracións xerais	
1.2.1. Criterios de corrección de exercicios e probas	
1.2.2. Sistema de cualificación das actitudes	
1.3. Deseño da avaliación inicial e medidas individuais ou colectivas que se poidan adoptar como consecuencia dos seus resultados.	
1.4. Organización das actividades de seguimento, recuperación e avaliación das materias pendentes de cursos anteriores.	
2.- Medidas de atención á diversidade.....	36
3.- Temas transversais.....	37
4.- Actividades extraescolares e complementarias.....	38
5.- Procedementos para informar da programación das materias	39
6.- Criterios para avaliar a propia programación.....	39
7.- Seguimento da programación.....	39

I. CONTEXTUALIZACIÓN

O IES Coruxo atópase situado nunha zona periurbana da cidade de Vigo. É un centro que acolle alumnos da zona, basicamente, que pertencen, en xeral, a un nivel sociocultural medio-baixo. Hai pouco alumnado inmigrante e algúns membros de etnia xitana.

II. COMPOSICIÓN DO DEPARTAMENTO E MATERIAS ASIGNADAS

Durante o presente curso académico 2022-2023 o Departamento de Latín estará constituído por:

Mª Jesús Cortegoso Calvar, que imparte clase de Latín en 2º de Bacharelato e 4º ESO. Tamén desempeña o cargo de Xefa de Estudos.

María Isabel González Puga encargaráse da materia de Cultura Clásica de 3º ESO.

As materias deste departamento son:

- **Cultura Clásica en 3º ESO : 3 horas** (1 grupo só). **Imparte esta materia unha profesora do departamento de Xeografía e Historia**
- **Latín en 4º ESO: 3 horas.**
- **Latín II en 2º Bacharelato: 4 horas.**

LATÍN 4º ESO

1.- INTRODUCCIÓN E CONTEXTUALIZACIÓN

A materia de Latín na etapa da ESO ten como principal finalidade introducir o alumnado no coñecemento dos aspectos esenciais da lingua e da cultura latinas, facendo fincapé ao mesmo tempo no papel que estas desempeñan en tanto que orixe e fundamento das linguas romances e da cultura occidental, o que coñecemos como herdanza clásica.

O estudo do latín como lingua flexiva proporciona mediante a comparación unha sólida base científica para o estudo e o perfeccionamento progresivo no manexo doutras linguas.

O idioma latino, logo de adquiridos uns mínimos coñecementos sobre os seus mecanismos morfosintácticos e o seu léxico, permite entender as linguas romances como resultado dunha evolución e atopar paralelismos entre elas que axuden no seu estudo. O estudo da orixe e a evolución do latín ás linguas romances proporcionalle ao alumnado os instrumentos necesarios para comprender e analizar os procesos de cambios fonéticos, morfosintácticos e semánticos que deron lugar aos procedementos que rexen hoxe as súas linguas, e axuda a incrementar de xeito notable o seu léxico. A reflexión sobre o léxico coñecido, a adquisición de novas palabras e a comprensión das estruturas da lingua latina interveñen de xeito notable no uso máis eficaz da lingua propia como instrumento de aprendizaxe, comunicación e interpretación da realidade.

É recomendable comezar o estudo do latín de cuarto de ESO cun método natural, no que as regras morfosintácticas se deduzan da práctica da lectura e da tradución, deixando para os cursos de primeiro e segundo de bacharelato un estudo máis pormenorizado.

2.- CONTRIBUCIÓN AO DESENVOLVEMENTO DAS COMPETENCIAS BÁSICAS

Objetivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
	Bloque 1. O latín, orixe das linguas romances			
•f •ñ •o	<ul style="list-style-type: none"> ▪ ☐ B1.1. Marco xeográfico da lingua. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ ☐ B1.1. Coñecer e localizar en mapas o marco xeográfico da lingua latina. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ ☐ LAB1.1.1. Sinala sobre un mapa o marco xeográfico no que se sitúa en distintos períodos a civilización romana, delimitando o seu ámbito de influencia e situando con precisión puntos xeográficos, cidades ou restos arqueolóxicos coñecidos pola súa relevancia histórica. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ ☐ CMCCT ▪ ☐ CCEC ▪ ☐ CAA ▪ ☐ CD ▪ ☐ CSC
•e •ñ •o	<ul style="list-style-type: none"> ▪ ☐ B1.2. O indoeuropeo. Linguas indoeuropeas e familias lingüísticas. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B1.2. Identificar o indoeuropeo como a lingua nai da maioría das linguas faladas en Europa actualmente. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ ☐ LAB.1.2.1. Define o indoeuropeo e recoñece as linguas indoeuropeas e as súas familias, delimitando nun mapa a zona de orixe e as zonas de expansión. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ ☐ CD ▪ ☐ CAA ▪ ☐ CMCCT
•l •ñ •o	<ul style="list-style-type: none"> ▪ ☐ B1.2. O indoeuropeo. Linguas indoeuropeas e familias lingüísticas. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ ☐ B1.3. Agrupar as linguas indoeuropeas en familias lingüísticas e localizalas nun mapa. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ ☐ LAB.1.3.1. Identifica as linguas que se falan actualmente en Europa, diferenciando pola súa orixe entre indoeuropeas e non indoeuropeas, clasifica as primeiras en familias lingüísticas e delimita nun mapa as zonas onde se utilizan. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ ☐ CSC ▪ ☐ CAA ▪ ☐ CD
•l •ñ •o	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B1.3. Linguas de España: linguas romances e non romances. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ ☐ B1.4. Coñecer as orixes das linguas faladas en España, clasificalas e localizalas nun mapa. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ ☐ LAB1.4.1. Identifica as linguas que se falan en España, diferenciando pola súa orixe as romances e as non romances, e delimita nun mapa as zonas onde se utilizan. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ ☐ CSC ▪ ☐ CAA ▪ ☐ CD
•f •ñ •o	<ul style="list-style-type: none"> ▪ ☐ B1.4. Palabras patrimoniais, cultismos e semicultismos. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B1.5. Distinguir e identificar palabras patrimoniais, cultismos e semicultismos. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ LAB.1.5.1. Identifica e diferencia palabras patrimoniais, cultismos e semicultismos, en relación co termo de orixe. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ ☐ CCL ▪ ☐ CAA
•b	<ul style="list-style-type: none"> ▪ ☐ B1.5. Nocións básicas de evolución 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ ☐ B1.6. Coñecer e aplicar as regras 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ LAB.1.6.1. Realiza evolucións de 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ ☐ CCL

Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
▪ñ ▪o	fonética, morfolóxica e semántica do latín ao galego e ao castelán.	fundamentais da evolución fonética do latín ao galego e ao castelán, partindo dos étimos latinos.	termos latinos ao galego e ao castelán aplicando as regras fonéticas de evolución.	▪ ☐ CAA
Bloque 2. Sistema da lingua latina: elementos básicos				
▪e	▪ ☐ B2.1. Orixe da escritura. Sistemas de escritura.	▪ B2.1. Coñecer diferentes sistemas de escritura e distinguilos do alfabeto.	▪ LAB2.1.1. Recoñece diferentes tipos de escritura e clasifícaaos consonte a súa natureza e a súa función.	▪ ☐ CD ▪ ☐ CCEC
▪e	▪ ☐ B2.2. Orixe do alfabeto latino.	▪ ☐ B2.2. Coñecer a orixe do alfabeto nas linguas modernas e identificar os tipos de alfabeto empregados hoxe en día en Europa.	▪ ☐ LAB2.2.1. Explica a orixe do alfabeto de diferentes linguas partindo do abecedario latino, sinala as principais adaptacións que se producen en cada unha delas, recoñece os tipos de alfabetos usados actualmente en Europa e relaciona cada un coas linguas que os empregan.	▪ ☐ CAA ▪ ☐ CD
▪h	▪ ☐ B2.3. Pronuncia do latín.	▪ ☐ B2.3. Coñecer e aplicar con corrección as normas básicas de pronuncia en latín.	▪ ☐ LAB2.3.1. Le en voz alta textos latinos de certa extensión coa pronuncia correcta.	▪ ☐ CCL
Bloque 3. Morfoloxía				
▪b	▪ ☐ B3.1. Formantes das palabras.	▪ ☐ B3.1. Identificar e distinguir os formantes das palabras.	▪ ☐ LAB3.1.1. Descompón palabras nos seus formantes, sinalando e diferenciando lexemas e morfemas, e servíndose destes para identificar desinencias e explicar o concepto de flexión e paradigma.	▪ ☐ CMCCT ▪ ☐ CCL
▪e	▪ ☐ B3.2. Tipos de palabras: variables e invariables.	▪ ☐ B3.2. Distinguir e clasificar tipos de palabras.	▪ ☐ LAB3.2.1. Distingue palabras variables e invariables, explica os trazos que permiten identificalas e define criterios para clasificalas.	▪ ☐ CAA ▪ ☐ CCL

Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias
------------	----------	-------------------------	---------------------------	--------------

				clave
▪e ▪b	▪ ☐ B3.3. Concepto de declinación e conxugación.	▪ B3.3. Comprender o concepto de declinación e conxugación.	▪ LAB3.3.1. Define o concepto de declinación e conxugación.	▪ ☐ CAA ▪ ☐ CCL
▪b ▪e	▪ ☐ B3.4. Flexión nominal e pronominal: substantivos, adxectivos e pronomes.	▪ B3.4. Coñecer as declinacións, encadrar as palabras dentro da súa categoría e declinación, enuncialas e declinalas correctamente.	▪ LAB3.4.1. Enuncia correctamente substantivos, adxectivos e pronomes en latín, distíngueos a partir do seu enunciado e clasifícaos segundo a súa categoría e a súa declinación.	▪ ☐ CD ▪ ☐ CCL
			▪ LAB3.4.2. Declina palabras e sintagmas en concordancia, aplicando correctamente para cada palabra o paradigma de flexión correspondente.	▪ ☐ CCL ▪ ☐ CAA
▪b ▪e	▪ ☐ B3.5. Flexión verbal.	▪ B3.5. Coñecer as conxugacións, encadrar os verbos dentro da súa conxugación, enuncialos e conxugalos correctamente.	▪ LAB3.5.1. Identifica as conxugacións verbais latinas e clasifica os verbos segundo a súa conxugación a partir do seu enunciado.	▪ ☐ CAA ▪ ☐ CCL
			▪ LAB3.5.2. Coñece e identifica as formas que compoñen o enunciado dos verbos de paradigmas regulares e reconece a partir destas os modelos de conxugación.	▪ ☐ CCL ▪ ☐ CAA
▪e ▪b ▪h ▪ñ ▪o	▪ ☐ B3.5. Flexión verbal.	▪ B3.6. Recoñecer as formas dos tempos verbais formados a partir do tema de presente e perfecto, tanto en voz activa como en voz pasiva, así como as formas non persoais do verbo: infinitivo de presente activo e participio de perfecto.	▪ ☐ LAB3.6.1. Identifica correctamente as principais formas derivadas de cada tema verbal latino: en voz activa o modo indicativo, tanto do tema de presente como do tema de perfecto; en pasiva, o presente, o pretérito imperfecto, o futuro imperfecto e o pretérito perfecto de indicativo.	▪ ☐ CAA ▪ ☐ CCL
			▪ ☐ LAB3.6.2. Cambia de voz as formas	▪ ☐ CD

Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias
------------	----------	-------------------------	---------------------------	--------------

				clave
			dos tempos verbais do presente, pretérito imperfecto, futuro imperfecto e pretérito perfecto de indicativo.	▪ ☐ CCL
			▪ ☐ LAB3.6.3. Identifica formas non persoais do verbo, como o infinitivo de presente activo e o participio de perfecto.	▪ ☐ CAA ▪ ☐ CCL
			▪ LAB3.6.4. Traduce correctamente ao galego e ao castelán diferentes formas verbais latinas.	▪ ☐ CCL
Bloque 4. Sintaxe				
▪ f	▪ ☐ B4.1. Elementos da oración.	▪ B4.1. Coñecer e analizar as funcións das palabras na oración.	▪ LAB4.1.1. Analiza morfolóxica e sintacticamente frases e textos adaptados, identificando correctamente as categorías gramaticais presentes nas palabras con flexión e explicando as funcións na oración.	▪ ☐ CMCCT
▪ h	▪ ☐ B4.2. Casos latinos.	▪ ☐ B4.2. Coñecer os nomes dos casos latinos e identificar as súas principais funcións na oración, e saber traducir os casos á lingua materna adecuadamente.	▪ LAB4.2.1. Enumera correctamente os nomes dos casos que existen na flexión nominal e pronominal latina, e explica as principais funcións que realizan dentro da oración.	▪ ☐ CAA ▪ ☐ CCL
			▪ ☐ LAB4.2.2. Traduce correctamente á súa lingua os casos latinos presentes nos textos e redacta en lingua latina pequenas frases, onde practica o seu uso.	▪ ☐ CCL
▪ e	▪ ☐ B4.3. Concordancia.	▪ ☐ B4.3. Recoñecer as regras de concordancia na lingua latina e a súa correspondencia no galego e no	▪ ☐ LAB4.3.1. Recoñece nos textos as regras e a concordancia latina, e redacta en lingua latina pequenas	▪ ☐ CCL

Objetivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
		castelán.	frases, onde practica o seu uso.	
▪b	▪B4.4. Oración simple: oracións atributivas e predicativas.	▪ ☐ B4.4. Recoñecer e clasificar os tipos de oración simple.	▪ ☐ LAB4.4.1. Compara e clasifica tipos de oracións simples, e identifica as súas características.	▪ ☐ CMCCT ▪ ☐ CCA ▪ ☐ CCL
▪e	▪B4.5. Oración composta: oracións coordinadas.	▪ ☐ B4.5. Distinguir as oracións simples das compostas.	▪ ☐ LAB4.5.1. Compara e clasifica tipos de oracións compostas, e diferéncias das oracións simples.	▪ ☐ CAA ▪ ☐ CMCCT ▪ ☐ CCL
▪h	▪ ☐ B4.6. Construcións de infinitivo e de participio máis transparentes.	▪ ☐ B4.6. Identificar, distinguir e traducir correctamente as construcións de infinitivo e participio máis transparentes.	▪LAB4.6.1. Recoñece, dentro de frases e textos sinxelos, as construcións de infinitivo e participio máis transparentes, e analizaas e tradúceas correctamente.	▪ ☐ CCL
Bloque 5. Roma: historia, cultura e civilización				
▪a ▪f ▪e ▪ñ	▪ ☐ B5.1. Períodos da historia de Roma.	▪B5.1. Coñecer os feitos históricos das etapas da historia de Roma, encadralos no seu período correspondente e realizar eixes cronolóxicos.	▪LAB5.1.1. Distingue as etapas da historia de Roma e explica os seus trazos esenciais e as circunstancias que interveñen no paso de unhas a outras.	▪ ☐ CSC ▪ ☐ CSIEE ▪ ☐ CD
			▪ ☐ LAB5.1.2. Sabe enmarcar determinados feitos históricos no período histórico correspondente.	▪ ☐ CAA ▪ ☐ CCEC ▪ ☐ CSC
			▪ ☐ LAB5.1.3. Pode elaborar eixes cronolóxicos nos que se representan feitos históricos salientables, consultando diferentes fontes de información.	▪ ☐ CD ▪ ☐ CAA ▪ ☐ CMCCT
			▪LAB5.1.4. Describe algúns dos principais feitos históricos da civiliza-	▪ ☐ CSC ▪ ☐ CCEC

Objetivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
			ción latina, e explica a grandes liñas as circunstancias en que teñen lugar e as súas principais consecuencias.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ ☐ CCL
▪ a ▪ ñ	<ul style="list-style-type: none"> ▪ ☐ B5.2. Organización política e social de Roma. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ ☐ B5.2. Coñecer os trazos fundamentais da organización política e social de Roma. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ ☐ LAB5.2.1. Describe os trazos esenciais que caracterizan as sucesivas formas de organización do sistema político romano. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ ☐ CSIEE ▪ ☐ CSC ▪ ☐ CCL
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ ☐ LAB5.2.2. Describe a organización da sociedade romana e explica as características das clases sociais e os papeis asignados a cada unha delas, en comparación cos actuais. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ ☐ CSIEE ▪ ☐ CSC ▪ ☐ CCEC ▪ ☐ CCL
▪ c ▪ ñ	<ul style="list-style-type: none"> ▪ ☐ B5.3. A familia romana. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B5.3. Coñecer a composición da familia e os papeis asignados aos seus membros. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ LAB5.3.1. Identifica e explica os papeis que desempeña dentro da familia cada un dos seus membros, e analiza a través deles os estereotipos culturais da época en comparación cos actuais. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ ☐ CSC ▪ ☐ CCEC ▪ ☐ CCL
▪ l ▪ n	<ul style="list-style-type: none"> ▪ ☐ B5.4. Mitoloxía e relixión. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ ☐ B5.4. Coñecer os principais deuses, semideuses e heroes da mitoloxía grecolatina. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ LAB5.4.1. Identifica os principais deuses, semideuses e heroes da mitoloxía grecolatina, sinala os trazos que os caracterizan e establece relacións entre os deuses máis importantes. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ ☐ CCEC ▪ ☐ CCL ▪ ☐ CD
▪ n ▪ ñ	<ul style="list-style-type: none"> ▪ ☐ B5.4. Mitoloxía e relixión. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ ☐ B5.5. Coñecer os deuses, mitos e heroes latinos, e establecer semellanzas e diferenzas entre os mitos e os heroes antigos e os actuais. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ LAB5.5.1. Recoñece e ilustra con exemplos o mantemento do mítico e da figura do heroe na nosa cultura, e sinala as semellanzas e as principais diferenzas que se observan entre ambos os tratamentos. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ ☐ CAA ▪ ☐ CCEC ▪ ☐ CD

Objetivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
▪ m	<ul style="list-style-type: none"> ▪ ☐ B5.5. Vida cotiá: vivenda, alimentación e 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ ☐ B5.6. Recoñecer os tipos de vivenda empregados en Roma, as 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ LAB5.6.1. Distingue e describe o modo de vida en Roma no ámbito privado, 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ ☐ CD ▪ ☐ CCEC ▪ ☐ CSC

	indumentaria.	carac- terísticas principais da alimentación romana, os elementos da indumen- taria e as normas de hixiene persoal, peiteados e cosméticos.	analizando os tipos de vi- venda, alimentación, vestimenta e coidado persoal e contrástaos cos da actualidade.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ ☐ CCL ▪ ☐ CSIEE ▪ ☐ CCL ▪ ☐ CAA
d e ñ	<ul style="list-style-type: none"> ▪ ☐ B5.6. Espectáculos públicos: teatro, circo e anfiteatro. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B5.7. Coñecer os espectáculos públicos realizados no teatro, no circo e no anfiteatro, e a súa relación co mundo actual. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ ☐ LAB5.7.1. Describe as característi- cas dos tipos de espectáculos públicos celebrados no teatro, no circo e no anfiteatro, valora o seu mantemento no mundo actual e sitúa nun mapa os teatros, os circos e os anfiteatros conservados máis importantes. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ ☐ CSC ▪ ☐ CSIEE ▪ ☐ CCL ▪ ☐ CMCCT ▪ ☐ CCEC
Bloque 6. Textos				
h	<ul style="list-style-type: none"> ▪ ☐ B6.1. Análise morfolóxica e sintáctica. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ ☐ B6.1. Aplicar coñecementos básicos de morfoloxía e sintaxe para iniciarse na interpretación, na tradución e na retroversión de frases de dificultade progresiva e textos adaptados. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ ☐ LAB6.1.1. Utiliza adecuadamente a análise morfolóxica e sintáctica de frases de dificultade graduada e textos adaptados, para efectuar correc- tamente a súa tradución ou retroversión. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ ☐ CCL ▪ ☐ CAA
d o	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B6.2. Comparación das estruturas latinas coas das linguas propias. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ ☐ B6.2. Comparar as estructuras latinas coas das linguas propias. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ ☐ LAB6.2.1. Utiliza mecanismos de inferencia para comprender textos de forma global, relacionando estructuras latinas con outras equivalentes nas linguas que coñece. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ ☐ CCL ▪ ☐ CAA
h	<ul style="list-style-type: none"> ▪ ☐ B6.3. Iniciación ás técnicas de tra- ducción. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ ☐ B6.3. Utilizar correctamente os manuais de gramática e o diccionario, recoñecendo e analizando toda a información que proporcionan. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ ☐ LAB6.3.1. Utiliza correctamente os manuais e o diccionario, analizando a información que proporcionan, para traducir pequenos textos. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ ☐ CCL ▪ ☐ CAA

Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
l f	<ul style="list-style-type: none"> ▪ ☐ B6.4. Lectura comprensiva de textos latinos 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ ☐ B6.4. Realizar a través dunha lectura comprensiva a análise 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ LAB6.4.1. Realiza comentarios sobre determinados aspectos 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ ☐ CCEC ▪ ☐ CCL

	orixinais, adaptados ou traducidos.	e o comentario do contido e a estrutura de textos latinos traducidos.	culturais presentes nos textos seleccionados, aplicando para iso os coñecementos adquiridos previamente nesta ou noutras materias.	
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ LAB6.4.2. Elabora mapas conceptuais e estruturais dos textos propostos, localizando o tema principal e distinguindo as súas partes. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ ☐ CMCCT ▪ ☐ CD ▪ ☐ CCL
▪ b	<ul style="list-style-type: none"> ▪ ☐ B6.5. Produción de pequenos textos propios en lingua latina. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ ☐ B6.5. Redactar en lingua latina pequenos textos de produción propia. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ LAB6.5.1. Redacta frases sinxelas ou pequenos textos en latín sobre un tema proposto. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ ☐ CCL
▪ g	<ul style="list-style-type: none"> ▪ ☐ B6.5. Produción de pequenos textos propios en lingua latina. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ ☐ B6.6. Realizar pequenos coloquios en latín con frases sinxelas e de dificultade progresiva. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ ☐ LAB6.6.1. Mantén un sinxelo diálogo en latín sobre a base dun tema previamente acordado. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ ☐ CCL
Bloque 7. Léxico				
▪ h ▪ ñ ▪ o	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B7.1. Vocabulario básico latino: léxico transparente; palabras de maior frecuencia. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ ☐ B7.1. Coñecer, identificar e traducir o léxico latino transparente e as palabras de maior frecuencia. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ ☐ LAB7.1.1. Deduce o significado de termos latinos non estudados, partindo do contexto ou de palabras da lingua propia. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ ☐ CAA ▪ ☐ CCL
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ LAB7.1.2. Identifica e explica as palabras transparentes e de maior frecuencia. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ ☐ CD ▪ ☐ CAA
▪ b ▪ ñ ▪ o	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B7.2. Composición e derivación culta: lexemas, prefixos e sufixos. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ ☐ B7.2. Distinguir e coñecer o significado dos principais prefixos e sufixos que interveñen na composición e na derivación culta. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ LAB7.2.1. Identifica e explica os principais prefixos e sufixos, analizando o seu mantemento na propia lingua. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ ☐ CMCCT ▪ ☐ CCL
▪ l	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B7.2. Composición e derivación 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B7.3. Recoñecer os elementos 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ ☐ LAB7.3.1. Identifica a etimoloxía de 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ ☐ CCL

Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
▪ ñ ▪ o	culta: lexemas,	léxicos latinos que permanecen nas linguas	palabras de léxico común da lingua propia e explica a partir	

	prefixos e sufixos.	do alumnado.	desta o seu significado.	
▪e ▪b	▪ ☐ B7.3. Locucións latinas de uso actual.	▪B7.4. Coñecer o significado das principais locucións latinas de uso actual e saber empregalas nun contexto axeitado.	▪ ☐ LAB7.4.1. Coñece o significado das principais locucións latinas de uso actual e sabe empregalas no seu contexto axeitado, cando se expresa na súa propia lingua.	▪ ☐ CD ▪ ☐ CSC ▪ ☐ CCEC ▪ ☐ CCL

3.- GRAO MÍNIMO DE CONSECUCIÓN E TEMPORALIZACIÓN

1. Bloque 1. Elementos básicos do sistema da lingua latina.

1. O abecedario e a pronuncia do latín. Lectura de textos en latín e recoñecemento de termos transparentes.
2. O latín como lingua flexiva. Os casos e os seus principais valores sintácticos. Recoñecemento das diferenzas e similitudes básicas entre a estrutura da lingua latina e a das linguas romances utilizadas polo alumno.
3. Clases de palabras. A flexión nominal, pronominal e verbal. Recoñecemento das categorías gramaticais da flexión latina e comparación cos elementos flexivos das linguas actuais. Léxico latino de frecuencia.
4. As estruturas oracionais básicas. A concordancia e a orde de palabras. Nexos coordinantes máis frecuentes. Análise morfosintáctica, tradución de textos breves e sinxelos en lingua latina e retroversión de oracións simples.
5. Valoración da lingua latina como principal vía de transmisión e pervivencia do mundo clásico e instrumento privilexiado para unha comprensión profunda do sistema das linguas romances.

2. Bloque 2. A historia e evolución da lingua latina.

1. A orixe e a evolución do latín. Clasificación das linguas indoeuropeas.
2. Latín culto e latín vulgar. A formación das linguas romances. Diferenciación entre lingua falada e escrita. Análise dos procesos de evolución das linguas Romances.
3. A evolución fonética. Termos patrimoniais e cultismos. Explicación dos cambios fonéticos máis frecuentes. Relación semántica entre palabras dunha mesma raíz latina e evolución fonética diferente.
4. A achega léxica do latín ás linguas modernas non derivadas del. Lectura de textos en linguas non romances e identificación neles de termos de orixe latina.
5. Valoración da orixe común das principais linguas europeas, interese pola adquisición de novo vocabulario, respecto polas demais linguas e aceptación das diferenzas culturais das xentes que as falan.

3. Bloque 3. A formación das palabras.

1. Componentes grecolatinos nas linguas romances. Identificación de lexemas, sufixos e prefixos grecolatinos usados na propia lingua. Definición de palabras a partir dos seus étimos.
2. O vocabulario da ciencia e da técnica. Recoñecemento de étimos gregos e latinos nas terminoloxías específicas.
3. Latinismos e locucións latinas. Recoñecemento das expresións latinas incorporadas á lingua falada e escrita.

4. Curiosidade por coñecer o significado etimolóxico das palabras e interese na adecuada utilización do vocabulario.

4. Bloque 4. Outras vías de transmisión do mundo clásico.

1. O marco xeográfico e histórico da sociedade romana. Uso de fontes primarias e secundarias para coñecer o pasado.

2. As institucións e a vida cotiá. Interpretación dos seus referentes desde a nosa perspectiva sociocultural. Comparación e análise crítica das estruturas sociais e familiares.

3. As pegadas materiais da romanización. Observación directa e indirecta do patrimonio arqueolóxico e artístico romano, utilizando diversos recursos, incluídos os que proporcionan as tecnoloxías da información e a comunicación.

4. A mitoloxía na literatura e nas artes plásticas e visuais.

5. Recoñecemento de elementos da mitoloxía clásica en manifestacións literarias e artísticas de todo tipo e interpretación do seu significado.

6. Valoración do papel de Roma na historia de Occidente, respecto pola herdanza do seu patrimonio arqueolóxico, artístico e literario e interese pola lectura de textos da literatura latina.

4.- AVALIACIÓN. CONSIDERACIÓNS ESPECÍFICAS.

4.1. PROCEDEMENTOS E INSTRUMENTOS DE AVALIACIÓN

Os instrumentos previstos para a avaliación ordinaria do proceso de aprendizaxe do alumnado son os seguintes.

- A observación do traballo diario do alumno, a revisión do caderno de xeito periódico, control de asistencia a clase e puntualidade, observación do grao de participación na aula.

- Probas escritas que recollan os contidos desenvolvidos en cada avaliación, fixadas sempre antes co alumno. Dous exames por avaliación.

- Outras probas que consistirán nunha redacción na que o/a alumno/a relacione o coñecemento sobre algún aspecto do mundo clásico traballado na aula con algún problema ou aspecto concretos da realidade actual.

- Tarefas puntuais: lectura dun mito clásico, dalgunha obra de literatura latina, búsqueda de latinismos na prensa, nos libros e na publicidade.

- Os traballos elaborados polos alumnos/as, individuais ou/e engrupo con presentacións orais.

4.2. CRITERIOS SOBRE AVALIACIÓN, CUALIFICACIÓN E PROMOCIÓN DO ALUMNADO

A cualificación final de cada avaliación establecerase segundo o seguinte procedemento:

- **Traballo diario:** probas orais de carácter diario sobre a materia explicada na clase anterior, ou aspectos fundamentais doutras explicacións Orde e corrección nos apuntamentos e nos exercicios traducións en casa e na aula para aprendizaxe da sintaxe e das técnicas de tradución, realización de cuestionarios sobre aspectos diversos a civilización Romana, lectura e comentario de textos clásicos, participación en sesións de debate, etc. Estas actividades serán realizadas oralmente e por

escrito buscando manter un ritmo constante e axeitado de traballo e aprendizaxe. Terá un valor dun **10%**

- **Probas escritas** (mínimo dúas probas por avaliación). Terán un valor dun **80%**

Constarán fundamentalmente de:

- Análise sintáctica e tradución de oracións independentes ou ben, segundo avance o curso, dun texto breve e sinxelo (3 liñas).

- Exercicios tales como declinar algún sustantivo e adxectivo, conxugar algún tempo verbal, análise e tradución de casos soltos, concordancias de grupos de sustantivos, adxectivos e/ou pronomes, formación de casos concretos de grupos de sustantivos, adxectivos e/ou pronomes, etc.

- Recoñecer cambios fonéticos ou exercicios de evolución dalgunha palabra ao galego e castelán ou ben de comentario sobre a súa historia ou cambios de significado.

- Explicar o sentido e/ou empregar expresións latinas de uso frecuente. Etimoloxías.

- Unha serie de preguntas breves ou tipo test sobre cada un dos apartados de índole cultural tratados na avaliación: coñecemento de mitos clásicos, civilización romana, legado, literatura, pervivencia das linguas.

- **Proxecto ou traballo de investigación** sobre contidos como: relixión e mitos clásicos, diferentes aspectos da civilización romana, legado, literatura, pervivencia da lingua latina. Para o cal poderanse empregar recursos TIC como: presentacións powerpoint, pequenos vídeos, etc. Farase un por avaliación. O traballo terá o valor dun **10%**.

4.3. MÉTODO DE RECUPERACIÓN

En Latín de 4º ESO, os contidos son acumulativos , polo que a súa avaliación será continua. Nelas non se farán con carácter ordinario exames de recuperación en ningunha avaliación.

De xeito extraordinario, poderanse realizar exames de recuperación a alumnos que suspendan a 3ª avaliación en atención ao seu comportamento e ao seu rendemento académico ao longo do curso, de xeito que un mal resultado nunha proba non poña en perigo o traballo de todo un curso.

4.4. CRITERIOS PARA CALCULAR A NOTA FINAL DA MATERIA

Para superar a materia, o alumnado deberá obter na avaliación final do mes de xuño unha **calificación positiva (cinco ou máis puntos)**.

Debido a que as características da materia e do ciclo no que se desenvolve esixen un sistema de avaliación continua por tratarse de materias nas que non se eliminan contidos, tendo en conta os seguintes criterios:

- Tres avaliacións superadas: materia aprobada coa nota media aritmética das tres avaliacións.
- Primeira avaliación suspensa, resto aprobadas: materia aprobada coa nota media aproximada.
- Tres, ou segunda e terceira avaliacións suspensas: materia suspensa.
- Primeira e segunda avaliacións aprobadas e terceira suspensa, debido ao abandono da asignatura: materia suspensa e recuperación de toda a materia.

▪ Terase en conta que a derradeira destas tres avaliacións realizarase nas datas que se determinen na norma que estableza o calendario escolar para cada curso.

► O período abranguido entre a 3ª avaliación parcial e a avaliación final dedicarase a actividades de apoio, reforzo, recuperación, ampliación e tutoría. Así, o alumnado que teña a materia con partes sen superar logo de realizada a 3ª avaliación parcial, poderá realizar as correspondentes actividades de recuperación sobre contidos culturais, exercicios de análise morfosintáctica, declinación, conxugación, etc. e tradución.

A cualificación definitiva da materia farase efectiva na avaliación final de curso.

● **Criterios de redondeo:** cando un alumno teña na avaliación final unha nota media de entre 4,5 e 5 puntos, poderá ser proposto como aprobado atendendo exclusivamente á súa capacidade de traballo e ao seu comportamento ao longo do curso. (Esta medida poderá ser de aplicación tamén na primeira, na segunda e na terceira avaliación).

5.- CONCRECIÓNS METODOLÓXICAS QUE REQUIRE A MATERIA

O obxectivo desta materia non é exclusivamente iniciar aos alumnos de 4º de ESO no coñecemento da lingua latina senón tamén da súa cultura.

Para acadar isto consideramos fundamental a interacción profesor-alumno e unha serie de aspectos metodolóxicos que expoñemos a continuación:

1. Os principios metodolóxicos deben ter en conta os diferentes ritmos de aprendizaxe do alumnado, favorecer a capacidade de aprender en por si e promover o traballo en equipo.

2. A metodoloxía didáctica debe ser fundamentalmente activa e participativa, e integrar referencias á vida cotiá e á contorna do alumnado.

3. Débese proporcionar un enfoque multidisciplinar ao proceso educativo; o alumno debe entender que a cultura e lingua latina está presente noutras materias.

4. As horas de clase organízanse en tres partes, a primeira parte vai ser teórica, explicación de gramática, literatura, historia ou mitoloxía, a segunda parte vai ser práctica de exercicios, a terceira parte vai ser dedicada a vocabulario culto e latinismos.

5. Lectura de diálogos e textos latinos sinxelos. Neste apartado o alumno familiarízase dun modo intuitivo coa gramática e o vocabulario latino. Con esta actividade de grupo conséguese a participación activa do alumnado e a aprendizaxe natural de gramática e vocabulario latino. Así mesmo, o alumnado practica a lectura e a expresión oral en público.

6. Estudo do vocabulario herdado polo galego e castelán do latín. Neste apartado o alumno coñece a importancia fundamental do latín tanto no galego e castelán que utiliza a nivel coloquial e familiar (a través do estudo das regras de evolución do latín ao galego e castelán), como no vocabulario científico e técnico das distintas áreas de coñecemento. Neste apartado da unidade didáctica é fundamental crear curiosidade no alumno acerca das evolucións e cambios que sofren as linguas, así como polo vocabulario común entre elas. É tamén un apartado no que o concepto de saber e coñecemento interdisciplinario debe ser captado polos/as alumnos/as, que deben apreciar a relación entre materias en principio tan dispares como o Latín e as Ciencias Naturais, por exemplo.

6.- MATERIAL E RECURSOS DIDÁCTICOS

1. No presente curso 2022-23 empregárase a plataforma **Edixgal** e o alumnado servírase dos recursos que esta proporcione.

2. Exercicios facilitados ao alumnado creados pola profesora para un progreso paulatino e constante, que incluírán aspectos de todos os bloques temáticos da materia, especialmente os de contido lingüístico, morfolóxico e gramatical, sintáctico e léxico.
3. Recursos informáticos. Uso da **Aula Virtual** do centro a través da cal se proporcionarán por parte da profesora apuntes e diversos materiais de traballo ao alumnado.
4. Fichas de traballo impresas e lecturas diversas.

7.- MEDIDAS DE ATENCIÓN Á DIVERSIDADE E ADAPATAÇÕES CURRICULARES

En tanto que nestas materia a avaliación é continua, en principio os/as alumnos/as que teñan unha cualificación negativa nalgunha avaliación terán a oportunidade de recuperar esa nota aprobando a avaliación seguinte. Con todo, se así o aconsellasen as circunstancias concretas do grupo ou dalgún dos alumnos, excepcionalmente poderíase realizar algunha proba de recuperación.

A atención á diversidade plasmarase en principio e de modo xeral en:

- a selección dos contidos mínimos esixibles en cada unidade didáctica.
- a diferenciación entre actividades obrigatorias e opcionais. As primeiras son as que aseguran a comprensión do contido da unidade didáctica e reforzan os contidos xa tratados en anteriores unidades. As segundas son as que soben en certo grao o nivel, xa que requiren algunha procura de información fóra dos datos máis próximos ou combinar distintos tipos de contidos.

Así mesmo este departamento de acordo cos/as alumnos/as que así o precisen e en coordinación co departamento de orientación, no seu caso, tomará as medidas precisas para atender á diversidade do seu alumnado en función das características e necesidades concretas dos/as alumnos/as, no transcurso do desenvolvemento das materias.

8.- PROGRAMACIÓN DE TEMAS TRANSVERSAIS

O artigo 5.5 do R.D. 1631/2006, a propósito da organización do cuarto curso da ESO, establece o seguinte:

Sin perxuício do tratamento específico nalgunhas das materias deste curso, a comprensión lectora, a expresión oral e escrita, a comunicación audiovisual, as tecnoloxías da información e a comunicación, e a educación en valores traballaránse en todas.

Explícase seguidamente a forma na que estes eixes ou contidos transversais incorpóranse ó currículo:

1. Comprensión lectora. Parte fundamental da actividade diaria na aula esixe a lectura e comprensión de textos. Así pois, este contido transversal incorpórase ó currículo a través da actividade diaria na aula e a través das actividades que debe realiza-lo/a alumno/a na súa casa,

2. Expresión oral e escrita. Parte fundamental da actividade diaria na aula esixe a capacidade por parte do/a alumno/a para se expresar adecuadamente de forma oral e escrita. Isto supón que o/a alumno/a debe aprender a diferenciar entre a forma de expresión oral coloquial e formal e, en todo caso, entre a forma de se expresar oralmente e por escrito. Este contido

transversal recóllese na actividade diaria de clase (expresión oral) e na elaboración de actividades e traballos (expresión escrita).

3. A comunicación audiovisual. Este departamento considera que este contido transversal na práctica está subsumido ou incorporado ó apartado número 4.

4. Tecnoloxías da información e a comunicación. a través da utilización de recursos en soporte informático para realizar actividades de consolidación e repaso. Pero ademais o uso, acceso e aproveitamento dos múltiples recursos e información accesible a través da internet supón que os/as alumnos/as deben aprender ou consolida-los procedementos para buscar información, procesala y aproveitala.

5. Educación en valores . A falta dunha definición concreta e pechada de cales sexan os valores que deban transmitirse e traballarse de modo transversal na materia de Cultura Clásica, este departamento, tomando como referencia os principios básicos da constitución vixente, propón traballar e incidir sobre os seguintes valores:

-Valores de participación democráticos. O respecto ás opinións dos demais, o dereito a oír e ser oído, a poder soste opinións críticas e contrarias, e o dereito a poder participar na organización e funcionamento da sociedade a través do voto, son aspectos fundamentais que se incorporan ó currículo a través da reflexión e o debate que de modo natural se suscita na aula a partir da lectura e consideración dos distintos aspectos da vida e da sociedade do mundo clásico.

-Valores relativos aos dereitos fundamentais dos seres humanos. A existencia dunha declaración dos dereitos humanos que cada ser humano, polo feito de o ser, ostenta e ten dereito a esixir, é un aspecto fundamental cando se contrastan as sociedades do mundo antigo coas modernas. De modo natural e espontáneo, ó coñecer aspectos concretos do mundo antigo, as diferencias e avances que se produciron na sociedade han ser obxecto de debate e consideración na aula.

-Valores relativos á igualdade dos sexo e á violencia de xénero. Este departamento considera que calquera tipo de violencia é reprobable e rexeitable. Sen embargo, a especial sensibilización que a nosa sociedade evidencia con respecto á violencia de xénero, fai que sexa necesario tratar este aspecto dun modo diferenciado. En todo momento hase insistir no principio básico de igualdade entre home e muller, en tanto que detentadores duns mesmos dereitos e obrigas, aos que se debe dar unha mesma igualdade de oportunidades que de ningún modo deben quedar mediatizadas ou limitadas polo seu sexo. A este respecto, as sociedades do mundo antigo, especialmente a sociedade ateniense, pero tamén dende un punto de vista legal a romana, deben servir para contrasta-la situación de inferioridade legal e real na que estivo a muller durante moito tempo, en contraste coa situación actual, na que, aínda con excepcións e necesidade de mellora, a muller xa ocupa unha situación de igualdade, polo menos legal, na nosa sociedade.

-Valores relativos á convivencia pacífica. Un valor fundamental das sociedades occidentais é a necesidade dunha convivencia pacífica tanto a nivel internacional como dentro dos propios estados e comunidades. A través do coñecemento dos conflitos na antigüidade (tamén as súas causas e consecuencias) os/as alumnos/as poderán considera-las orixes dos conflitos e as súas consecuencias, establecer comparacións con situacións actuais e tira-las conclusións orientadas a evitar estas situacións.

LATÍN II

1.- CONTRIBUCIÓN AO DESENVOLVEMENTO DAS COMPETENCIAS CLAVES

Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
▪e	▪ ☐ B3.1. Estudo pormenorizado da sintaxe nominal e pronominal.	▪ ☐ B3.1. Coñecer e aplicar os coñecementos da sintaxe nominal e pronominal para a tradución de textos latinos.	▪ ☐ LA2B3.1.1. Utiliza axeitadamente a análise da sintaxe nominal e pronominal dun texto para efectuar correctamente a súa tradución.	▪ ☐ CCL ▪ ☐ CAA
▪e	▪ B3.2. Tipos de oracións e construcións sintácticas.	▪ B3.2. Recoñecer e clasificar as oracións e as construcións sintácticas latinas.	▪ LA2B3.2.1. Recoñece, distingue e clasifica os tipos de oracións e as construcións sintácticas latinas, e relaciónaaas con construcións análogas existentes noutras linguas que coñeza.	▪ ☐ CCL ▪ ☐ CAA
▪e ▪p	▪ B3.2. Tipos de oracións e construcións sintácticas.	▪ ☐ B3.3. Relacionar e aplicar coñecementos sobre elementos e construcións sintácticas en interpretación e tradución de textos latinos.	▪ ☐ LA2B3.3.1. Identifica na análise de frases e textos de dificultade graduada elementos sintácticos propios da lingua latina, e relaciónaos para traducilos cos seus equivalentes en galego e en castelán.	▪ ☐ CCL ▪ ☐ CAA
▪d	▪ ☐ B3.3. Oración composta: coordinación e subordinación.	▪ ☐ B3.4. Definir, comprender e recoñecer os diferentes tipos de oracións compostas coordinadas e subordinadas.	▪ ☐ LA2B3.4.1. Define e comprende os conceptos de oración composta, coordinación e subordinación, sinala exemplos nos textos e recoñece os tipos de oracións compostas, tanto coordinadas como subordinadas, así como os nexos que as caracterizan.	▪ ☐ CAA ▪ ☐ CCL
▪e	▪ ☐ B3.4. Construcións de infinitivo, participio, xerundio, xerundivo e supino.	▪ B3.5. Coñecer as funcións das formas non persoais do verbo: infinitivo, participio, xerundio, xerundivo e supino.	▪ ☐ LA2B3.5.1. Identifica formas non persoais do verbo en frases e textos, tradúceas correctamente e explica as súas funcións.	▪ ☐ CCL ▪ ☐ CAA

	Bloque 4. Literatura latina	
--	-----------------------------	--

Objetivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
▪h	▪ ☐ B4.1. Transmisión literaria e xéneros literarios latinos: épica, historiografía, lírica, oratoria, comedia e fábula.	▪ ☐ B4.1. Enumerar os principais factores da transmisión da literatura latina ao longo dos períodos históricos, e describir os soportes da escritura na Antigüidade e a súa evolución.	▪ ☐ LA2B4.1.1. Nomea os aspectos máis salientables referentes á transmisión dos textos clásicos ao longo do tempo.	▪ ☐ CCEC ▪ ☐ CMCCT ▪ ☐ CCEC
▪n	▪ ☐ B4.1. Transmisión literaria e xéneros literarios latinos: épica, historiografía, lírica, oratoria, comedia e fábula.	▪ ☐ B4.2. Coñecer as características dos xéneros literarios latinos, os seus autores, as obras máis representativas e as súas influencias na literatura posterior.	▪ ☐ LA2B4.2.1. Describe as características esenciais dos xéneros literarios latinos, e identifica e sinala a súa presenza en textos propostos.	▪ ☐ CAA ▪ ☐ CCL ▪ ☐ CCEC
▪i ▪g	▪ ☐ B4.1. Transmisión literaria e xéneros literarios latinos: épica, historiografía, lírica, oratoria, comedia e fábula.	▪ ☐ B4.3. Coñecer os fitos esenciais da literatura latina como base literaria da literatura e da cultura europea e occidental.	▪ ☐ LA2B4.3.1. Realiza eixes crono- lóxicos e sitúa neles autores, obras e outros aspectos relacionados coa literatura latina.	▪ ☐ CMCCT ▪ ☐ CCEC
			▪ LA2B4.3.2. Nomea autores representativos da literatura latina, encádraos no seu contexto cultural, e cita e explica as súas obras máis coñecidas.	▪ ☐ CD ▪ ☐ CCL
▪d	▪ ☐ B4.1. Transmisión literaria e xéneros literarios latinos: épica, historiografía, lírica, oratoria, comedia e fábula.	▪ ☐ B4.4. Analizar, interpretar e situar no tempo textos mediante lectura comprensiva, distinguindo xénero, época, características e estrutura, se a extensión da pasaxe o permite.	▪ LA2B4.4.1. Realiza comentarios de textos latinos e sitúalos no tempo, explicando a súa estrutura, se a extensión da pasaxe o permite, e as súas características esenciais, e identifica o xénero ao que pertencen.	▪ ☐ CCL ▪ ☐ CSC ▪ ☐ CCEC
▪n ▪h ▪p	▪ ☐ B4.1. Transmisión literaria e xéneros literarios latinos:	▪ ☐ B4.5. Establecer relacións e paralelismos entre a literatura clásica e a posterior.	▪ LA2B4.5.1. Analiza o diferente uso que se fixo dos textos latinos, explorando o mantemento	▪ ☐ CSC ▪ ☐ CD ▪ ☐ CCL

	épica, historiografía, lírica, oratoria, comedia e fábula.		dos xéneros e os temas da literatura latina mediante exemplos da	
--	--	--	--	--

Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
			literatura contemporánea.	
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ ☐ LA2B4.5.2. Recoñece a través de motivos, temas ou personaxes a influencia da tradición grecolatina en textos de autores/as contemporáneos/as, e sérvese deles para comprender e explicar o mantemento dos xéneros e dos temas procedentes da cultura grecolatina, describindo os seus aspectos esenciais e os tratamentos que reciben. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ ☐ CSC ▪ ☐ CD ▪ ☐ CCL
Bloque 5. Textos				
▪e	▪B5.1. Tradución e interpretación de textos latinos.	▪ ☐ B5.1. Realizar a tradución e interpretación de textos latinos orixinais.	▪ ☐ LA2B5.1.1. Utiliza adecuadamente a análise morfolóxica e sintáctica de textos latinos para efectuar correctamente a súa tradución.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ ☐ CCL ▪ ☐ CAA
▪d	▪B5.1. Tradución e interpretación de textos latinos.	▪ ☐ B5.2. Utilizar o dicionario, analizar e valorar correctamente a información gramatical que proporciona e procurar o termo máis acaído na lingua propia para a tradución do texto.	▪ ☐ LA2B5.2.1. Utiliza con seguridade e autonomía o dicionario, analizando e valorando correctamente a información gramatical que proporciona, e identifica en cada caso o termo máis acaído na lingua propia, en función do contexto e do estilo empregado polo autor, para unha correcta tradución do texto.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ ☐ CD ▪ ☐ CAA ▪ ☐ CCL
▪b	▪ ☐ B5.2. Comentario e análise histórica, lingüística e literaria de textos latinos orixinais.	▪ ☐ B5.3. Realizar comentarios lingüísticos, históricos e literarios de textos de autores latinos.	▪LA2B5.3.1. Aplica os coñecementos adquiridos para realizar comentarios lingüísticos, históricos e literarios de textos.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ ☐ CAA ▪ ☐ CSC ▪ ☐ CCEC ▪ ☐ CCL

Objetivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
▪a	▪B5.3. Coñecemento do contexto social, cultural e histórico dos textos traducidos.	▪B5.4. Coñecer o contexto social, cultural e histórico dos textos traducidos.	▪ ☐ LA2B5.4.1. Identifica o contexto social, cultural e histórico dos textos propostos partindo de referencias tomadas dos propios textos e asociándoas con coñecementos adquiridos previamente.	▪ ☐ CSC ▪ ☐ CCEC ▪ ☐ CCL
▪h	▪ ☐ B5.4. Identificación das características formais dos textos.	▪B5.5. Identificar as características formais dos textos.	▪ ☐ LA2B5.5.1. Recoñece e explica a partir de elementos formais o xénero e o propósito do texto.	▪ ☐ CCL ▪ ☐ CCEC
Bloque 6. Léxico				
▪e ▪p	▪ ☐ B6.1. Ampliación de vocabulario básico latino: léxico literario, científico e filosófico.	▪ ☐ B6.1. Coñecer, identificar e traducir termos latinos pertencentes ao vocabulario especializado: léxico literario, científico e filosófico.	▪LA2B6.1.1. Identifica e explica termos do léxico literario, científico e filosófico, e tradúceos correctamente ao galego e ao castelán.	▪ ☐ CCL ▪ ☐ CMCCT ▪ ☐ CD
▪d ▪g ▪p	▪ ☐ B6.2. Etimoloxía e orixe das palabras da propia lingua.	▪B6.2. Recoñecer os elementos léxicos latinos que permanecen nas linguas dos/das estudantes.	▪ ☐ LA2B6.2.1. Deduce o significado de palabras e expresións latinas non estudadas a partir do contexto, ou de palabras ou expresións da súa lingua ou doutras linguas que coñeza.	▪ ☐ CAA ▪ ☐ CCL ▪ ☐ CD
			▪ ☐ LA2B6.2.2. Identifica a etimoloxía e coñece o significado de palabras de léxico común e especializado do galego e do castelán.	▪ ☐ CD ▪ ☐ CCL
▪h	▪ ☐ B6.3. Locucións e expresións latinas incorporadas á lingua coloquial e á literaria.	▪B6.3. Coñecer o significado das principais locucións latinas de uso actual e saber empregalas nun contexto axeitado.	▪ ☐ LA2B6.3.1. Comprende, explica e emprega na lingua propia e no contexto axeitado locucións e expresións latinas que se mantiveron na linguaxe literaria, xurídica, filosófica, técnica, relixiosa,	▪ ☐ CMCCT ▪ ☐ CSC ▪ ☐ CD ▪ ☐ CCEC ▪ ☐ CCL

Objetivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
			médica e científica.	
▪ d ▪ p	<ul style="list-style-type: none"> ▪ ☐ B6.4. Composición e derivación culta: lexemas, prefixos e sufixos de orixe latina e grega. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B6.4. Recoñecer a presenza de latinismos e helenismos na linguaxe científica e na fala culta, e deducir o seu significado a partir dos correspondentes termos latinos e gregos. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ ☐ LA2B6.4.1. Recoñece e explica o significado dos helenismos e dos latinismos máis frecuentes utilizados no léxico das linguas faladas en España, e explica o seu significado a partir do termo de orixe. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ ☐ CCL ▪ ☐ CCEC

2.- GRAO MÍNIMO DE CONSECUCIÓN E TEMPORALIZACIÓN

DECLINACIÓNS. REVISIÓN DA FLEXIÓN NOMINAL. FORMAS MENOS USUAIS E IRREGULARES.

1. Revisión da declinación de substantivos das cinco declinacións.

2. Revisión da flexión dos adxectivos.

3. Os graos do adxectivo.

4. Formación de adverbios a partir de adxectivos.

5. Os numerais.

6. Pronomes. Revisión da súa flexión. Outros pronomes.

FLEXIÓN VERBAL: REVISIÓN DA FLEXIÓN VERBAL REGULAR. VERBOS IRREGULARES E DEFECTIVOS. FORMAS NOMINAIS DO VERBO.

1. Revisión da flexión verbal regular.

1.1. Modos: indicativo, subxuntivo e imperativo.

1.2. Tempos de presente e de perfecto.

1.3. Voces: activa e pasiva.

1.4. Os depoñentes.

1.5. O tema de supino.

2. Os verbos irregulares.

2.1. Principais verbos irregulares: *sum* e compostos; *volo, fero, eo, fio, nolo...*

2.2. Formación e conxugación.

3. Os verbos defectivos.

3.1. Os tempos.

4. Os verbos impersoais.

5. Formas nominais do verbo.

5.1. O infinitivo: usos nominais e verbais.

5.2. O participio: usos nominais e verbais; concertado e absoluto.

5.3. O xerundio e o xerundivo.

5.4. O supino.

6. A conxugación perifrástica: activa e pasiva.

A ORACIÓN. A CONCORDANCIA. SINTAXE DOS CASOS. AFONDAMENTO NA SINTAXE CASUAL...

1. Compoñentes esenciais da oración simple.

1.1. Suxeito e predicado.

1.2. Casos de omisión do suxeito.

1.3. Predicados nominais e predicados verbais.

2. Complementos habituais na frase.
 - 2.1. Complementos do substantivo: nome e adxectivo.
 - 2.2. Complementos do verbo: directo, indirecto, circunstancial...
3. A concordancia.
 - 3.1. Suxeito e predicado.
 - 3.2. Substantivo e adxectivo.
 - 3.3. Substantivo e aposición.
 - 3.4. *Ad sensum*.
4. Revisión e afondamento na sintaxe casual.
 - 4.1. O nominativo.
 - 4.2. O vocativo.
 - 4.3. O acusativo.
 - 4.4. O xenitivo.
 - 4.5. O dativo.
 - 4.6. O ablativo.

ORACIÓNS SIMPLES E COMPOSTAS. ORACIÓNS INTERROGATIVAS DIRECTAS. A PROHIBICIÓN.

1. A oración simple e a oración composta.
2. A oración simple.
 - 2.1. Interrogativa directa.
 - 2.2. Expresión da prohibición.
3. A oración composta.
 - 3.1. Oracións coordinadas e xustapostas.
 - 3.2. Oracións subordinadas.

A COORDINACIÓN.

1. As conxuncións coordinantes.
2. Oracións coordinadas: copulativas, disxuntivas, adversativas, causais e ilativas.

A SUBORDINACIÓN. PROCEDEMENTOS DE SUBORDINACIÓN. ORACIÓNS SUBSTANTIVAS, ADXECTIVAS E ADVERBIAIS.

1. A subordinación.
 - 1.1. Principais conxuncións subordinantes.
 - 1.2. O uso dos modos verbais.
 - 1.3. A *consecutio temporum*.
2. Oracións substantivas ou completivas.
 - 2.1. Oracións de infinitivo.
 - 2.2. Oracións en subxuntivo (*ut, ne...*).
 - 2.3. Oracións en indicativo (*quod*).
 - 2.4. Oracións interrogativas indirectas.
3. Oracións adxectivas ou de relativo.
 - 3.1. Relación do pronome co antecedente.
 - 3.2. Adxectivas en indicativo e adxectivas en subxuntivo.
4. Oracións adverbiais ou circunstanciais.
 - 4.1. Finais, causais, consecutivas, condicionais, concesivas e comparativas.
5. O estilo indirecto.

FORMACIÓN DE PALABRAS LATINAS. COMPOSICIÓN E DERIVACIÓN.

1. Familias léxicas.
 - 1.1. Palabras simples.
 - 1.2. Palabras derivadas.
 - 1.3. Palabras compostas.

VOCABULARIO ESPECÍFICO DE ORIXE GRECOLATINA USUAL NAS DISCIPLINAS QUE SE ESTUDAN NO BACHARELATO.

1. Léxico común, técnico e científico de orixe grecolatina.
 - 1.1. Léxico común.
 - 1.2. Campos semánticos da técnica.
 - 1.3. Léxico científico e dos diversos campos do saber.
2. Elementos morfolóxicos de orixe grecolatina.
 - 2.1. Prefixos e sufixos.
 - 2.2. Categorías gramaticais.
3. Formación de palabras: cultismos.
 - 3.1. Étimos gregos e latinos.
4. Expresións latinas incorporadas á linguaxe culta.
 - 4.1. Locucións latinas.
 - 4.2. Linguaxe literaria, xurídica, científica.

OS XÉNEROS LITERARIOS LATINOS E A SÚA INFLUENCIA NAS MANIFESTACIÓNS POSTERIORES. A LITERATURA COMPARADA. O TEATRO ROMANO, A HISTORIOGRAFÍA, A ÉPICA, A POESÍA LÍRICA E ELEXÍACA, A ORATORIA E OUTROS XÉNEROS.

1. O teatro e principais xéneros.
 - 1.1. Orixe do teatro latino.
 - 1.2. Atelana, mimo, pantomima...
 - 1.3. Traxedia.
 - 1.4. Comedia: palliata, togata.
2. Historiografía.
 - 2.1. Analistas e historiadores.
 - 2.2. Grandes épocas e autores: César, Salustio, Livio, Tácito...
3. Épica.
 - 3.1. Influencias da épica de Homero.
4. Poesía lírica e elexíaca.
 - 4.1. Orixe e orixinalidade da poesía latina.
 - 4.2. Autores líricos: Catulo, Horacio.
 - 4.3. Elexíacos: Tibulo, Propercio.
5. Oratoria.
 - 5.1. Principais épocas.
 - 5.2. Marco Tulio Cicerón.
6. Outros xéneros.
 - 6.1. Didáctica.
 - 6.2. Epístolas.
 - 6.3. Novelas.
 - 6.4. Epigramas.
 - 6.5. Fábulas.
 - 6.6. Sátiras.

EVOLUCIÓN E PERMANENCIA DO DEREITO ROMANO.

1. Fases do Dereito romano ao longo da historia de Roma.
2. Permanencia de fórmulas e usos do Dereito romano no Dereito actual.

O LEGADO DE ROMA EN HISPANIA E MÁIS CONCRETAMENTE EN GALICIA. VESTIXIOS EN DEPÓSITOS ARQUEOLÓXICOS E MUSEOS.

1. Permanencia de elementos artísticos de Roma en Hispania e especialmente en Galicia.
 - 1.1. Obras arquitectónicas, pictóricas e escultóricas.
2. Monumentos e obras de arquitectura técnica.
 - 2.1. Grandes obras de enxeñería.
 - 2.2. Portos, faros...
3. Museos e obras de estudosos.

3.- PROCEDEMENTOS E INSTRUMENTOS DE AVALIACIÓN

A nota dos exames de avaliación obterase das probas de teoría (Roma e o seu legado), que conformará o 30% da nota, e dos exames de tradución realizados ao longo da avaliación. A nota dos exames de tradución obterase de sumar o 50% da análise morfosintáctica e o 50% da tradución.

■ **As probas extraordinarias** consistirán nunha tradución dun texto en prosa ou verso (60% da nota), una análise gramatical dun fragmento (10% da nota) e una pregunta teórica do apartado Roma e o seu legado (30% da nota).

As características da materia esixen un sistema de avaliación continua polo que non se establecerán probas de recuperación, tendo en conta os seguintes criterios:

-Tres avaliacións aprobadas: materia aprobada, coa nota media calculada, tendo máis peso a nota da última avaliación.

-Primeira avaliación suspensa, restantes aprobadas: materia aprobada coa nota media resultante.

-Tres, dúas ou terceira avaliación suspensas: recuperación de toda a materia.

No período abranguido desde a realización da avaliación final ordinaria ata as datas de celebración das probas extraordinarias, organizarase a impartición das clases co fin de preparar o alumnado para a realización da avaliación de acceso á universidade e das probas extraordinarias.

■ **Os alumnos de 2º de bacharelato con Latín I de 1º de Bacharelato pendente** no caso de que aproben a 1ª avaliación de Latín II de 2º de Bacharelato considerarase que teñen aprobado o Latín I pendente. De non aprobar, terán un exame no mes de Febreiro. O exame consistirá nunha análise morfosintáctica e nunha tradución, onde se recollan tódolos aspectos gramaticais da programación de Latín I. Quedarán excluídos os temas do apartado Roma e o seu legado, quedando limitadas as cuestións teóricas á gramática latina. O 50% da nota obterase da análise morfosintáctica, e o 50% restante da tradución.

4.- CONCRECIÓNS METODOLÓXICAS

Aspectos xerais

No desenvolvemento desta materia, hase procurar un estudo que permita ao alumnado descubrir as posibilidades que ofrece a lectura de textos como fontes de información sobre a Antigüidade. Os textos aproveitaranse, ao mesmo tempo, como base para o desenvolvemento da expresividade e a creatividade. É necesario tamén contribuír á reflexión sistemática sobre a linguaxe, co fin de mellorar e enriquecer a propia competencia comunicativa.

Propónse tamén como finalidade a ampliación do propio vocabulario e, consecuentemente, a mellora da comprensión e expresión do alumnado, mediante a realización de exercicios variados sobre léxico. Co estudo e a observación dos mecanismos de formación de palabras das linguas clásicas, o alumnado logrará aplicar os mesmos recursos ao estudo e manexo da súa lingua materna. Do mesmo xeito, e a través da lectura de textos específicos, poderá comprobar a procedencia clásica da maioría de termos relacionados cos distintos campos do saber humano.

O estudo da morfosintaxe latina enfocouse de forma funcional, de tal xeito que todo aquilo que o alumnado/a aprenda a recoñecer o aplique inmediatamente na tradución de textos latinos e na retroversión. Buscáronse diversos niveis de dificultade de forma que o alumnado vaian profundando no seu estudo e comprensión, e apliquen os seus coñecementos na produción de textos, xa sexan traducións ou textos de creación propia.

Na presentación da cultura do mundo clásico, intervén tamén a observación de formas de organización social, política e relixiosa, así como o estudo dos principais aspectos históricos,

culturais e artísticos da cultura latina. Preséntanse comparacións e contrastes deses aspectos, para comprender mellor a súa evolución e cómo se transformaron nas formas actuais de organización.

A materia desenvólvese tendo en conta a bagaxe cultural e lingüística do alumnado e coa pretensión de amosarlle novos patróns expresivos que amplíen as súas posibilidades de comunicación na sociedade. Terán especial importancia a linguaxe que se empregue e a calidade e adecuación dos textos que se utilicen na clase, tanto os pertencentes á cultura latina coma os textos actuais que se introduzan para establecer as comparacións oportunas.

Ao mesmo tempo, débese cultivar o aprecio polas diferentes culturas e linguas, e o respecto pola realidade plurilingüe e pluricultural de España como produto directo da presenza e permanencia da cultura latina.

Orientacións específicas

Os libros de Latín presentan unha metodoloxía específica común ao longo dos dous cursos, que se manifesta na súa estrutura.

Cada libro está estruturado en unidades didácticas que á súa vez se estruturan en tres grandes bloques: A lingua latina, Do latín ao romance e Cultura. Esta división é flexíbel a xuízo do profesorado e segundo o proceso de aprendizaxe do alumnado.

A unidade didáctica comeza coa mención das capacidades que o alumnado terá desenvolvido ao finalizar a unidade, seguidas dun esquema que presenta os contidos que se van traballar e que permitirán acadar eses obxectivos ou capacidades. Inmediatamente despois, preséntanse unha serie de actividades que poden considerarse como previas á totalidade da unidade e que presentan gran diversidade: preguntas directas sobre aspectos lingüísticos da lingua materna que servirán de punto de apoio para a comprensión das estruturas latinas; propostas de investigación sobre aspectos culturais...

Seguidamente, a unidade presenta os eixes da materia, que se estruturan segundo o proceso das secuencias de aprendizaxe.

No bloque de Lingua latina ofrécense de forma funcional os contidos morfolóxicos e sintácticos que lle permitirán ao alumnado un progresivo coñecemento das estruturas sintácticas latinas (desde a oración simple ata a composta), coa proposta de actividades de aplicación. Estas, a grandes trazos, son:

- Declinación das palabras variabeis e aprendizaxe das invariabeis e as súas funcións.
- Formación de formas verbais da voz activa e da voz pasiva.
- Actividades de tradución de frases e, posteriormente, textos, partindo sempre dun modelo analizado e resolto.
- Exercicios de retroversión, seguindo a mesma pauta anterior.

Todo isto acompañado sempre da comparación con fenómenos e estruturas da lingua materna que garanten o afianzamento dos coñecementos.

No eixe de Do latín ao romance propóñense contidos e exercicios destinados a observar e comprender cómo a evolución do latín, cos diversos factores que a acompañan, deu lugar ás linguas románicas, centrándose na lingua materna. Así mesmo, estúdanse as grandes fases de formación da lingua castelá e galega.

Por último, no bloque de Cultura (cultura e literatura en segundo) ofrécense os contidos relacionados coa cultura xeral, institucións, costumes, a vida cotiá... Posteriormente, traballaranse os contidos referidos á literatura latina, partindo de textos e baseándose na comparación dos seus trazos predominantes que pasaron ás nosas literaturas e perduran na actualidade

Procedementos

INTERPRETACIÓN DE TEXTOS LATINOS. TÉCNICAS DE TRADUCIÓN. ANÁLISE MORFOSINTÁCTICA. USO CORRECTO DO DICCIONARIO .

1. Lectura de textos.

- 1.1. Segmentación de textos en períodos oracionais completos.
2. Localización e análise dos constituintes da oración.
 - 2.1. Diferenciación entre oracións simples e compostas.
 - 2.2. Localización dos núcleos oracionais principais.
3. Identificación da concordancia dos elementos da frase.
 - 3.1. Recoñecemento das relacións entre os elementos da oración.
 - 3.2. Establecemento de relacións entre os núcleos verbais e os seus complementos.
4. Ordenación e xerarquización de oracións principais e subordinadas.
 - 4.1. Comprensión das relacións temporais e modais.
5. Tradución de frases e textos.
6. Uso axeitado e correcto do dicionario latino e outras fontes de información.

ESTUDO SINTÁCTICO COMPARATIVO ENTRE UN TEXTO ORIXINARIO E A SÚA TRADUCIÓN.

1. Lectura e análise morfosintáctica do texto orixinario.
2. Tradución literal do texto latino.
3. Análise morfosintáctica da tradución do texto latino.
4. Comparación e contraste entre ámbolos textos.
 - 4.1. Identificación de estruturas similares.
 - 4.2. Recoñecemento das variacións producidas nas estruturas sintácticas.
 - 4.3. Comparación dos valores semánticos das palabras en ámbolos textos.

ACHEGAMENTO AO CONTEXTO HISTÓRICO, SOCIAL E CULTURAL DOS TEXTOS INTERPRETADOS.

1. Lectura comprensiva dos textos.
 - 1.1. Identificación de ideas e elaboración de resumos e esquemas.
2. Lectura analítica dos textos.
 - 2.1. Identificación da estrutura do texto e da súa tipoloxía.
 - 2.2. Contextualización: época, autor, tema...
 - 2.3. Análise de temas e trazos principais.
3. Lectura interpretativa.
 - 3.1. Emisión de xuízos persoais.
 - 3.2. Posta en común e contraste.
4. Utilización dos textos como fonte de información sobre o pensamento, os costumes e os valores da sociedade e cultura latinas.

CARACTERÍSTICAS MORFOSINTÁCTICAS DOS TEXTOS NOS DIFERENTES XÉNEROS LITERARIOS TRADUCIDOS.

1. Lectura comprensiva de textos literarios de diversa tipoloxía.
 - 1.1. Consulta de dicionarios e doutras fontes de información.
 - 1.2. Identificación e anotación dos trazos principais.
 - 1.3. Elaboración de resumos e esquemas.
2. Lectura analítica dos textos.
 - 2.1. Identificación do xénero literario.
 - 2.2. Análise de temas e características principais.
 - 2.3. Resumo do argumento.
 - 2.4. Localización e interpretación de recursos estilísticos.
 - 2.5. Contextualización.
3. Lectura interpretativa.
 - 3.1. Emisión de xuízos persoais.
4. Delimitación dos trazos que presenta cada un dos xéneros estudados

FORMACIÓN DE PALABRAS LATINAS. COMPOSICIÓN E DERIVACIÓN.

1. Identificación e distinción de palabras simples, compostas e derivadas.
2. Recoñecemento de lexemas e morfemas derivativos: sufixos.
 - 2.1. Formación de palabras mediante a derivación.
 - 2.2. Identificación de palabras primitivas e derivadas.

- 2.3. Clasificación de palabras derivadas segundo cambios de categoría gramatical.
- 2.4. Identificación dos principais sufixos derivativos.
3. Observación e descripción dos principais métodos usados na composición de palabras.
 - 3.1. Identificación das principais categorías que interveñen na composición.
 - 3.2. Discernimento e comprensión do significado achegado polos prefixos na composición de palabras.
4. Comparación dos mecanismos de derivación e composición latinos e os das linguas de uso.
 - 4.1. Comprobación dos sufixos e prefixos que tomaron as linguas de uso.
 - 4.2. Observación da evolución deses elementos.
 - 4.3. Comprobación da permanencia de cultismos.

APRENDIZAXE DE VOCABULARIO ESPECÍFICO DE ORIXE GRECOLATINA USUAL NAS DISCIPLINAS QUE SE ESTUDAN NO BACHARELATO. EXPRESIÓNS LATINAS INCORPORADAS Á LINGUAXE HABITUAL E CULTA.

1. Identificación de prefixos, sufixos e étimos grecolatinos habituais nas linguas de uso.
 - 1.1. Elaboración de ficheiros, listas e outros medios de apoio para recoller os principais prefixos, sufixos e étimos.
 - 1.2. Clasificación deses elementos segundo a súa orixe: latinos ou gregos.
 - 1.3. Comprensión do significado.
 - 1.4. Indución do significado de palabras das linguas de uso segundo o elemento grecolatino presente na súa formación.
2. Análise de helenismos e latinismos habituais nas materias de estudo do Bacharelato.
 - 2.1. Localización e contextualización dos vocábulos.
 - 2.2. Clasificación das palabras por campos e ámbitos do saber.
 - 2.3. Recoñecemento e comprensión de vocábulos, expresións, locucións...

A LECTURA COMPRENSIVA DE OBRAS OU TEXTOS TRADUCIDOS.

1. Selección de textos clásicos sobre temas culturais tratados na clase.
2. Comprensión dos textos seleccionados.
 - 2.1. Localización do vocabulario descoñecido.
 - 2.2. Contextualización da obra.
 - 2.3. Análise das ideas principais.
 - 2.4. Conclusión personalizada das ideas e contraste das mesmas.
3. Elaboración de resumos e fichas de obras.
 - 3.1. Lectura e extracción das ideas esenciais.
 - 3.2. Comentario e contraste.
 - 3.3. Redacción conxunta de tódalas ideas extraídas incorporando os elementos de cohesión precisos

ANÁLISE DE TEXTOS.

1. Lectura comprensiva de textos literarios de diversa tipoloxía.
 - 1.1. Consulta de dicionarios e doutras fontes de información.
 - 1.2. Identificación e anotación dos trazos principais.
 - 1.3. Elaboración de resumos e esquemas.
2. Lectura analítica dos textos.
 - 2.1. Identificación do xénero literario.
 - 2.2. Análise de temas e características principais.
 - 2.3. Resumo do argumento.
 - 2.4. Localización e interpretación de recursos estilísticos.
 - 2.5. Contextualización.

3. Lectura interpretativa.
 - 3.1. Emisión de xuízos persoais.
4. Delimitación dos trazos que presenta cada un dos xéneros estudados.
 - 4.1. Tratamento de temas, de personaxes e de situacións.
 - 4.2. Relación existente entre o xénero literario e a situación histórica, social e cultural na que se produciu.
5. Comparación de temas e características xerais das obras literarias clásicas e as producións posteriores e contemporáneas.
 - 5.1. Comentario e contraste de trazos similares e diferenciadores.
 - 5.2. Observación da evolución de determinados trazos.

COMENTARIO DE TEXTOS. OS TEXTOS COMO FONTE DE DATOS.

1. Lectura comprensiva de textos.
 - 1.1. Comprensión e explicación de vocábulos e expresións.
 - 1.2. Recoñecemento e estruturación de ideas e parágrafos.
2. Localización.
 - 2.1. Establecemento de relacións entre a obra e o contexto no que se produciu.
 - 2.2. Situación da obra ou texto na traxectoria do autor/a.
 - 2.3. Identificación do xénero e o subxénero.
3. Determinación do tema.
 - 3.1. Resumo do asunto do texto.
 - 3.2. Establecemento do tema principal.
 - 3.3. Identificación do tratamento recibido polo tema.
 - 3.4. Discernimento e comparación do tratamento do mesmo tema en épocas distintas.
 - 3.5. Recoñecemento do tratamento do tema en relación coa intención e a situación do autor/a.
4. Distinción da estrutura do texto segundo o xénero ao que pertence: poético, historiográfico...
 - 4.1. Identificación e comprensión de elementos estruturais: personaxes, espacio-tempo...
5. Análise da forma a partir da determinación do tema e da estruturación das súas partes.
 - 5.1. Análise e interpretación dos principais recursos estilísticos empregados.
 - 5.2. Análise morfosintáctica, léxica e semántica.
6. Establecemento de conclusións e xuízos persoais sobre a obra ou texto lido.
7. Redacción ou exposición dos resultados obtidos por medio do comentario.

LECTURA DE TEXTOS CLÁSICOS SOBRE A ROMANIZACIÓN DE HISPANIA.

1. Comprensión de textos clásicos de diversa tipoloxía (teatro, historia...) que acheguen datos sobre a Hispania do momento.
 - 1.1. Identificación das ideas principais.
 - 1.2. Contextualización do texto.
 - 1.3. Conclusión personalizada das ideas do texto.
2. Utilización de estratexias para resolver dúbidas na comprensión do texto e ampliar coñecementos sobre temas determinados.
 - 2.1. Uso e manexo do dicionario.
 - 2.2. Uso da biblioteca e das fontes de información que ofrece.

5.-MATERIAIS E RECURSOS DIDÁCTICOS

- A. O material de traballo está na AULA VIRTUAL do centro.
- B. Dicionario de latín, editorial VOX. De uso obrigatorio en 2º de bacharelato.
- C. Libros de apoio didáctico:

ROMERO BARRANCO, C.: Clasicard. Declinaciones, flexiones y reglas de latín y griego, ed. Castellnou, Barcelona, 1995.

AGUADO, R. et al.: Raíces latinas de la lengua y la cultura hispánicas. M.E.C., Dirección General de Renovación Pedagógica, Vicens Vives, 1987.

BICKEL, E.: Hª de la literatura romana, Gredos, Madrid, 1987.

FERRO RUIBAL, X., et al.: De onte a Hoxe. Latín II. Xerais, Vigo 1991.

KENNEY, E.J. & CLAUSEN, W.V. (ed.): Hª da literatura clásica de Cambridge. Literatura latina, vol. II, Gredos, Madrid, 1989.

VV.AA.: Materiales didácticos. Latín. Ministerio de Educación y Ciencia, Dirección General de Renovación Pedagógica, 1993.

D. A lingua latina e os textos:

RUBIO FERNÁNDEZ, L.; GONZÁLEZ ROLÁN, T.: Nueva gramática latina. Coloquio, Madrid, 1985.

VALENTÍ FIOL, E.: Gramática latina. Bosch, Barcelona, 1982.

E. O léxico latino e a súa evolución:

BLÁNQUEZ FRAILE, A.: Diccionario latino-español. Sopena, Barcelona, 1966.

COROMINAS, J.: Breve diccionario etimológico de la lengua castellana. 3ª ed. Gredos, Madrid, 1973.

GARCÍA DE DIEGO, V.: Diccionario latino-español, español-latino, Bibliograf, Barcelona, 1964.

HERRERO LLORENTE, V.J.: Diccionario de expresiones y frases latinas. 3ª ed., Gredos, Madrid, 1992.

MATEOS MUÑOZ, A.: Etimologías latinas del español. Esfinge, México, 1988.

VALENTÍ FIOL, L.E.: Aurea dicta. Crítica, Barcelona, 1987.

F. Roma e o seu legado:

ALBERICH, J. et al.: Griegos y romanos, Alhambra, Madrid 1988.

ARIAS VILAS, F.: A romanización de Galicia, A nosa terra, Vigo, 1992.

CAAMAÑO GESTO, X.M.: As vías romanas, Museo do Pobo Galego, Santiago, 1984.

CALO LOURIDO, F.: A cultura castrexa, A nosa terra, Vigo, 1993.

CARBALLO ARCEO, L.X.: Catálogo dos materiais arqueolóxicos do museo do Castro de Santa Tegra: Idade de ferro, Excma. Dip. Prov. Pontevedra, 1983.

ESPINÓS, J.: Así vivían los romanos. Anaya, Madrid, 1988.

FINLEY, M.I. (ed.): El legado de Grecia. Una nueva valoración, Crítica, Barcelona, 1989.

GRIMAL, P.: Diccionario de la mitología griega y romana. Paidós, Barcelona, 198

CONSIDERACIÓNS XERAIS

1.- OS CRITERIOS DE CUALIFICACIÓN

1.1. CRITERIOS DE CORRECCIÓN DE EJERCICIOS E PROBAS

PRESENTACIÓN

Faltas de ortografía, limpeza, borranchos, caligrafía e respecto polas marxes. Poderase baixar puntos por cada un dos elementos considerados na presentación

EXACTITUDE DA RESPOSTA

Terase en conta o rigor na resolución das actividades (denotante de corrección na indagación, estudio e asimilación dos datos)

EXPRESIÓN

Valorarase a correcta utilización da lingua vehicular, tendo en conta a riqueza léxica e semántica usada nas respostas. Este criterio establécese de forma positiva: unha mellor expresión significará unha maior valoración na proba ou traballo

DESENVOLVEMENTO DO EJERCICIO OU PRÁCTICA

Resolución axeitada en tempo e forma. Sobre unha nota de 10 valorarase cada unha das preguntas do seguinte xeito, comunicándollo a cada alumno/a antes do comenzo do exercicio no mesmo folio da proba:

- 1.- Declinacións : 2 puntos
- 2.-Morfosintaxe verbal: 2 puntos
- 3.-Latinismos ou helenismos: 1,5 puntos
- 4.-Vocabulario culto: 1 punto
- 5.-Análise sintáctica e tradución: 3,5 puntos

1.2. SISTEMA DE CUALIFICACIÓN DAS ACTITUDES

PUNTUALIDADE E ASISTENCIA

Asiste con regularidade e é puntual.

RESPECTO AOS COMPAÑEIROS/AS E AO PROFESOR/A

É respectuosa/o e educada/o coas compañeiras/os e co profesorado. Non ten faltas de orde nos partes de clase.

LIMPEZA E ORDE EN EXERCICIOS, TRABALLOS...

Entrega ou fai os exercicios ou probas con limpeza e orde. É ordenada/o cos traballos ou caderno de clase.

INTERESE POLA MATERIA

Participa con regularidade e/ou fai preguntas.

RESPECTO ÁS NORMAS DE USO E UTILIZACIÓN DE RECINTOS E MATERIAIS

Coñece e respecta as normas de uso e utilización de recintos e materiais.

ESPÍRITO CRÍTICO

É crítica/o nas súas valoracións dun xeito constructivo.

1.3. CRITERIOS/FÓRMULA PARA CALCULAR A NOTA FINAL DA MATERIA

Nota final igual a nota da 3ª avaliación xa que non se elimina materia e a avaliación é continua. Poderá ser maior se o alumnado mantivo unha progresión nas notas das tres avaliacións e inferior se é ao contrario.

2.- TRATAMENTO DO ALUMNADO QUE PERDE O DEREITO Á AVALIACIÓN CONTINUA

A non asistencia regular ás clases implicará a **perda do dereito á avaliación continua** e aos criterios xerais de avaliación anteriormente expostos tal e como está establecido no Regulamento de Réxime Interna. Estes alumnos e/ou alumnas só terán dereito a presentarse ás probas extraordinarias de xuño e/ou setembro e, asemade, non estarán eximidos de faceren e entregaren todas as actividades teóricas e prácticas necesarias para superar positivamente a materia a finais de curso.

Na programación de aula especificaranse os criterios específicos en relación cos contidos dos diversos bloques temáticos. Na homoxeneización dos criterios de avaliación especificanse os aspectos relativos á configuración da nota.

3.- ACTIVIDADES DE RECUPERACIÓN, DE REFORZO E APOIO

No caso do Bacharelato é un lugar común o recoñecemento de que nunha lingua é imposible calquera avance significativo sen deixar abondo afianzados os contidos previos necesarios para cada paso. Por iso:

-Entendemos que a superación dos obxectivos dun exercicio implica a superación dos anteriores, en base ao principio da avaliación continua.

-Agora ben, para aqueles alumnos e alumnas que presenten algunha distorsión na súa aprendizaxe, estableceremos liñas paralelas de actuación (con exercicios específicos, apoios no estudo, etc.) a fin de cimentar e profundizar os obxectivos mínimos. Intentarase nestes casos variar, sempre que sexa posíbel, os recursos e materiais didácticos, consonte a os seus intereses, para intentar facerlles máis atractiva a materia.

-Pretendemos un seguimento personalizado destes alumnos ou alumnas aos que se lles subministrarán os exercicios suplementarios que o Departamento fixe.

-Os exames da convocatoria extraordinaria ou calquera outro que se marque como recuperación responderán ao esquema proposto anteriormente para os exames ordinarios.

4.- PROCEDEMENTO DE ACREDITACIÓN DE COÑECEMENTOS PREVIOS

Na materia de 2º curso de bacharelato, Latín II, débese levar a cabo nas primeiras sesións de clase un procedemento de acreditación de coñecementos previos da materia ó mesmo tempo que se realiza unha avaliación inicial.

É moi importante este procedemento para saber de que nivel de coñecementos partimos, e poder recordar e afianzar diferentes coñecementos adquiridos xa en 1º curso de bacharelato.

Os alumnos de 2º curso de bacharelato deben acreditar os coñecementos dos contidos mínimos esixidos para superar satisfactoriamente o 1º curso de bacharelato. Pódense resumir nos seguintes puntos:

- As declinacións
- A conxugación verbal dos verbos regulares e do verbo copulativo.
- A morfoloxía pronominal.
- Análise sintáctica e comprensión de textos latinos e gregos sinxelos.
- Familias léxicas regulares e irregulares en latín, e en grego helenismos.

Para comprobar a adquisición destes coñecementos básicos do nivel esixido para realizar o 2º curso de bacharelato realizaránse probas escritas (exercicios, controis, test....) a nivel individual e colectivo para a toda clase en conxunto.

OBSERVACIÓNS XERAIS

1. ASPECTOS RELATIVOS Á AVALIACIÓN, COMÚNS A TODAS AS MATERIAS DO DEPARTAMENTO.

1.1- Tipoloxía

No que toca ao proceso de avaliación, cómpre primeiro poñelo en coñecemento do alumnado, para que dende un principio sexan conscientes de que, como e cando se vai avaliar ao longo do curso. Tomaranse como referentes os obxectivos xerais da etapa e os criterios e estándares de avaliación, relacionándoos coas competencias clave.

Os tipos de avaliación que terán lugar no proceso descrito son:

- **Inicial:** pretende recoller o maior número de datos sobre o alumnado e os seus coñecementos previos, motivación, capacidades, situación persoal, etc. e así orientar axeitadamente o proceso educativo. Realizarase mediante un turbillón de ideas, lecturas de textos, debates curtos, sondaxe sobre os coñecementos previos tanto de tipo lingüístico como cultural (principalmente estes últimos).

- **Procesual e formativa:** permite observar se as actividades ou os demais elementos curriculares son adecuados para asimilar os contidos previstos e para alcanzar os obxectivos marcados. Non se terá só en conta unha proba puntual senón que a través da observación na aula e recollida de datos en listas de control, os traballos dos alumnos, a súa participación na aula, as súas achegas de ideas, o seu desenvolvemento da capacidade crítica, o seu interese, etc. poderase determinar a evolución do alumno e efectuar modificacións se fosen necesarias. Os instrumentos de avaliación aos que aquí se fai alusión e a porcentaxe concedida á proba é ao proceso un están recollidos no apartado criterios de cualificación desta programación. Haberá tres momentos fundamentais que coincidirán coas sesións de avaliación ao remate de cada trimestre.

- **Final e sumativa:** a base para o establecemento da cualificación que o alumnado recibirá nas distintas materias. Nela comprobarase se se acadaron os requisitos mínimos esixidos para a superación destas, atendendo á adquisición duns contidos e dunhas competencias clave e ao desenvolvemento duns hábitos e técnicas de traballo e dunha sensibilización ante os valores procurados. Teremos moi en conta o punto do que cada estudante partiu e o punto ao que chegou.

1.2- CRITERIOS DE CUALIFICACIÓN. CONSIDERACIÓNS XERAIS.

1.2.1. CRITERIOS DE CORRECCIÓN DE EXERCICIOS E PROBAS

PRESENTACIÓN

Faltas de ortografía, limpeza, borranchos, caligrafía e respecto polas marxes. Poderase baixar puntos por cada un dos elementos considerados na presentación

EXACTITUDE DA RESPOSTA

Terase en conta o rigor na resolución das actividades (denotante de corrección na indagación, estudo e asimilación dos datos)

EXPRESIÓN

Valorarase a correcta utilización da lingua vehicular, tendo en conta a riqueza léxica e semántica usada nas respostas. Este criterio establécese de forma positiva: unha mellor expresión significará unha maior valoración na proba ou traballo

DESENVOLVEMENTO DO EXERCICIO OU PRÁCTICA

Resolución axeitada en tempo e forma. Sobre unha nota de 10 valorarase cada unha das preguntas segundo a súa importancia, característica que se lle comunicará a cada alumno/a antes do comezo do exercicio, ben oralmente ou ben no mesmo folio da proba.

1.2.2. SISTEMA DE CUALIFICACIÓN DAS ACTITUDES

PUNTUALIDADE E ASISTENCIA

Asiste con regularidade e é puntual.

RESPECTO AOS COMPAÑEIROS/AS E AO PROFESOR/A

É respectuosa/o e educada/o coas compañeiras/os e co profesorado. Non ten faltas de orde nos partes de clase.

LIMPEZA E ORDE EN EXERCICIOS, TRABALLOS...

Entrega ou fai os exercicios ou probas con limpeza e orde. É ordenada/o cos traballos ou caderno de clase.

INTERESE POLA MATERIA

Participa con regularidade e/ou fai preguntas.

RESPECTO ÁS NORMAS DE USO E UTILIZACIÓN DE RECINTOS E MATERIAIS

Coñece e respecta as normas de uso e utilización de recintos e materiais.

ESPÍRITO CRÍTICO

É crítica/o nas súas valoracións dun xeito constructivo.

***Nota bene:** As consideracións específicas para as distintas materias do departamento aparecen especificadas nos apartados correspondentes de cada materia.

1.3- DESEÑO DA AVALIACIÓN INICIAL E MEDIDAS INDIVIDUAIS OU COLECTIVAS QUE SE POIDAN ADOPTAR COMO CONSECUENCIA DOS SEUS RESULTADOS

A finalidade da avaliación inicial é coñecer e axustar as condicións de ensino-aprendizaxe de cada grupo, co fin de obter un rendemento adecuado. Non conleva emitir cualificación para o alumnado.

Ao inicio de curso farase unha avaliación inicial que terá por obxecto proporcionar información sobre a situación do alumnado a través dos seguintes instrumentos e procedementos de valoración:

- Cuestionario relativo ás motivacións para cursar as materias, as súas expectativas, os seus coñecementos xerais sobre o mundo clásico e o seu dominio de recursos das TIC.
- Observación das súas primeiras tarefas para coñecer o nivel morfosintáctico que teñen noutras linguas, a riqueza ou pobreza do seu vocabulario e os contidos sintácticos previos, xa estudados nas linguas galega e castelá. Isto aplicarase, sobre todo, en Latín de 4º ESO e Latín II de 2º de Bacharelato.

1.4- ORGANIZACIÓN DAS ACTIVIDADES DE SEGUIMENTO, RECUPERACIÓN E AVALIACIÓN DAS MATERIAS PENDENTES DE CURSOS ANTERIORES.

No curso 2022-2023 contémplanse no que respecta ás materias pendentes os seguintes supostos:

- Non hai alumnado de 4º de ESO coa materia pendente de Cultura Clásica de 3º ESO.
- Non hai ningún alumno de 2º de Bacharelato co Latín I de 1º Bacharelato.

2.- MEDIDAS DE ATENCIÓN Á DIVERSIDADE

A **LEI ORGÁNICA 2/2006, de 3 de maio, de Educación** establece a atención á diversidade como principio básico do sistema educativo para atender a unha necesidade que abarca a todas as etapas educativas e a todos os alumnos. Xa que logo, trátase de responder axeitadamente ás demandas educativas que a diversidade dos alumnos e alumnas requiren, sin ningún tipo de exclusión.

A atención á diversidade comporta a esixencia de proporcionar unha educación de calidade a todos os cidadáns de ambos sexos, en todos os niveis do sistema educativo. Trátase de conseguir que todos os cidadáns acaden o máximo desenvolvemento posible de todas as súas capacidades, individuais e sociais, intelectuais, culturais e emocionais para o que necesitan recibir unha educación de calidade adaptada ás súas necesidades. Ao mesmo tempo débese garantir unha igualdade efectiva de oportunidades, prestando os apoios necesarios, tanto ao alumnado que o requira como aos centros nos que están escolarizados.

A axeitada resposta educativa a todos os alumnos concíbese a partir do principio de inclusión, entendendo que unicamente dese modo garántese o desenvolvemento de todos, favorécese a equidade e contribúese a unha maior cohesión social.

Apoiándonos nesta lei, os alumnos con necesidades educativas especiais, **sobredotación intelectual, TDA, TDAH, Asperger, discapacidade intelectual, discapacidade motora, problemas de audición ou visión, problemas de conduta e alumnado procedente do estranxeiro** que requiran, nun período da súa escolarización ou ao longo de toda ela, e en particular o que se refire á avaliación, determinados apoios e atencións educativas específicas por padecer discapacidades físicas, psíquicas, sensoriais, ou por manifestar graves trastornos da personalidade ou de conduta, terán unha atención especializada, de acordo cos principios de non discriminación e normalización educativa, e coa finalidade de conseguir a súa integración.

Neste departamento faise unha avaliación inicial nos primeiros días do curso académico para detectar alguna necesidade académica das mencionadas. E logo coa colaboración do departamento de Orientación trabállase para acordar unhas pautas de actuación acordes a cada caso.

No caso de alumnado con TDA e TDAH vanse adoptar as seguintes estratexias:

- Colocalo na primeira fila da clase e revisar a organización do material escolar no pupitre.
- Supervisar a diario a realización das tarefas para reconducir ou para reforzar positivamente.
- Procurar que axude a outros con máis dificultades ca el para estimúlalo.
- Potenciar a aprendizaxe cooperativa.
- Implicar a este alumno promovendo a súa participación con preguntas sinxelas.
- Que os exames escritos sexan curtos, con preguntas breves e claras. Completándoos con probas orais. Ter en conta o traballo e esforzo diario.
- Obrigatorio uso da axenda para rexistrar as tarefas, probas e traballos pendentes.
- Ignorar as chamadas de atención para que non sirvan de excusa para non prestar atención á marcha da clase.

-Permitir momentos de descanso, encargándolle alguna tarefa rutinaria ao marxe da académica (borrar o encerado, ir buscar un libro, fotocopias....)

No caso de alumnado con sobredotación intelectual vanse adoptar as seguintes estratexias:

- Tentar que realice a programación da materia, e, ademáis encargarlle algún traballo a maiores que poida expoñer oralmente aos demáis compañeiros.
- Encargarlle tarefas a nivel particular para estimúlalo e que non se aburra.
- Potenciar a aprendizaxe cooperativa, podendo axudar aos seus compañeiros que teñan dificultades de aprendizaxe.
- Que os exames escritos sexan adaptados á súa capacidade, podendo esixirlle alguna dificultade máis cós seus compañeiros.
- Valoralo sempre positivamente sin recriminarlle alguna actitude acerca da materia, sempre que non sexa molesta.

No caso de alumnado con ASPERGER vanse adoptar as seguintes estratexias:

- Darlle tempo para organizar libros, bolígrafos, materiais....evitando sempre a presión.
- Supervisar con frecuencia a realización das tarefas.
- Facer o posible para que entenda a marcha da clase, facéndolle preguntas sobre o que se vai facer, combinando as instrucións verbais con demostracións, xestos e instrucións escritas, facendo que demostre que entendeu o que se debe facer.
- Se é preciso, repetir a mensaxe a el persoalmente.
- Reforzo positivo sempre ante os pequenos acertos e éxitos.
- Supervisar con frecuencia o traballo, revisando as tarefas para proporcionar seguridade no alumno. Sempre que sexa posible organizarlle o traballo detalladamente.
- En caso de maiores dificultades, buscar a colaboración dun compañeiro responsable para que lle axude a comprender as tarefas.
- As probas escritas poden ser completadas co uso dun ordenador, en caso de letra ilexible.
- Á hora de avaliar ter en conta o esforzo e traballo diario.

3.-TEMAS TRANSVERSAIS

Pola súa propia natureza hai unha serie de temas transversais que resultan cómodos para abordarmos dende un punto de vista exclusivamente "clásico". Sen embargo, este Departamento prevé a súa inclusión só en puntos moi concretos e sempre perfectamente relacionados coas características culturais dos textos que en cada caso se traduzan, e se a receptividade do alumnado se amosa permeábel a eles. Son os seguintes:

-Educación para a Paz e Educación moral e cívica: o alumnado de Bacharelato terá ocasión, no primeiro trimestre, de comprobar que o mundo clásico adoecía dos mesmos problemas bélicos que o actual, adentrándose en formas de civilización baseadas moitas veces na guerra. Tamén se pode plantexar este tema cando se trata o tema do Dereito Romano.

-A Educación de igualdade de sexos: será unha constante de todo o curso, aínda que se tratará máis polo miúdo cando se aborde o mundo da muller da sociedade clásica, o tema do matrimonio e a educación en Roma.

-A Educación ambiental: ó mesmo tempo que se pretende que o alumno reconeça e identifique no contorno próximo restos arqueolóxicos que se relacionen coas culturas clásicas, promóvese o compromiso persoal para a conservación e o respecto de toda pegada do mundo clásico no ambiente natural. Este tema está relacionado co tema de cultura clásica de vías de comunicación (calzadas romanas), moeda, edificios públicos....

-A Educación para o lecer: cando se trata o tema do tempo libre en Roma, ocio e deportes.

4.- ACTIVIDADES EXTRAESCOLARES E COMPLEMENTARIAS

Este departamento considera as actividades complementarias e extraescolares fundamentais para o desenvolvemento integral dos alumnos. A organización das mesmas contará sempre cun criterio pedagóxico e cunha preparación previa, co fin de que os alumnos poidan aproveitar mellor as saídas.

Neste curso 2022/23 este departamento de Latín programa unha actividade para que o alumnado a el adscrito acuda a unha representación de teatro clásico, que organiza a Sociedade de Estudos Clásicos de Galicia dentro do **Festival de teatro grecolatino de Lugo-Ourense-A Coruña-Tui**, que se vén celebrando estes últimos anos durante os meses de febreiro e/ou marzo. No caso de acudir ao auditorio municipal de Ourense, aproveitarase esta viaxe para visitar as termas e coñecer restos culturais clásicos na zona.

Vigo romano, onde poderemos entrar en contacto cos restos arqueolóxicos da cidade situados en **O Castro**, na **Villa Romana de Toralla**, no Centro Arqueolóxico do Areal (**Salinae**), na Sala de Arqueoloxía do **Museo Quiñones de León...**

Tratarase, ademais, de preparar visitas didácticas a algún dos seguintes museos para coñecer os seus distintos fondos arqueolóxicos:

1. Museo provincial de Lugo.
2. Museo do Castro de Viladonga (Castro de Rei, Lugo).
3. Museo Arqueolóxico de Cambre (A Coruña).
4. Visita ás Medulas, situadas ó sur do Barco de Valdeorras, que foi una explotación mineira aurífera importante para os romanos. Hoxe é un dos mellores centros arqueolóxicos romanos para visitar con rutas por dentro das galerías conservadas, e museos arqueolóxicos de gran valor. Esta visita pódese organizar conxuntamente co departamento de Bioloxía e Xeoloxía para fomentar o carácter interdisciplinar entre estas materias. Aproveitando esta viaxe cabe a posibilidade de visitar tamén a Serra da Lastra, unha canteira e unha empresa de lousas, e a Casa-Museo de Otero Pedraio en Traslaba.
5. Visita ao parque arqueolóxico de San Cibrao de Las (San Amaro - Punxín, Ourense).

■ A maiores, non se descarta a asistencia a outros eventos que se organicen en relación ás materias dependentes deste departamento, tales como charlas relacionadas coas materias, que adoitan organizar entidades como a USC.

5.- PROCEDIMENTOS PARA INFORMAR DA PROGRAMACIÓN DA MATERIA

Ao comezo de cada curso, os departamentos didácticos, a través do profesorado de aula, informarán ao alumnado dos seguintes puntos:

- Material necesario para o desenvolvemento da materia.
- Obxectivos.
- Contidos.
- Criterios de avaliación e cualificación.
- Procedementos e instrumentos de avaliación.
- Medidas de reforzo e recuperación.
- Sistema de recuperación da materia pendente de cursos anteriores.
- Perda do dereito á avaliación continua.
- Información sobre probas de carácter extraordinario.

Para a información ao resto da comunidade educativa, o departamento establece como mecanismo máis directo a consulta dos detalles de programación mediante a páxina web do centro e/ou petición á xefa de departamento.

6.- CRITERIOS PARA AVALIAR A PROPIA PROGRAMACIÓN

O sistema de avaliación destas materias debe ser inicial, formativa e final. Inicial, para saber os coñecementos dos alumnos e as súas capacidades, ó mesmo tempo, que poder detectar posibles deficiencias e poder solucionarlas desde o principio que se plantexen. Formativa e continua, para observar os procesos de aprendizaxe dos alumnos e poder ofrecer o apoio pedagóxico oportuno, atendendo á diversidade de alumnado. Deste xeito o profesor tamén pode modificar as estratexias do ensino-aprendizaxe ó longo do proceso, prodúcese un efecto de retroalimentación, avalíase o proceso da programación mesma. É o momento oportuno para facer cambios de metodoloxía, instrumentos e recursos didácticos, modificacións na temporalización programada, etc.

Final, para coñecer o grao de dominio de obxectivos e contidos, e poder valorar os resultados da aprendizaxe e o seu proceso.

7.- SEGUIMIENTO DA PROGRAMACIÓN.

Para seguir o adecuado desenvolvemento da programación ao longo do curso, polo menos dúas veces no trimestre recollerase expresamente no libro de actas do departamento unha valoración achega do desenvolvemento da programación. Nesta valoración indícarase se a programación estase desenvolvendo segundo estaba previsto ou non. En caso de non ser así, indícaranse expresamente as razóns e proponanse as medidas correctoras oportunas.

Coruxo 8 de setembro de 2022

Xefa do departamento

Mª Jesús Cortegoso Calvar

PROGRAMACIÓN DIDÁCTICA LOMLOE

Centro educativo

Código	Centro	Concello	Ano académico
36019426	IES Coruxo	Vigo	2022/2023

Área/materia/ámbito

Ensinanza	Nome da área/materia/ámbito	Curso	Sesións semanais	Sesións anuais
Educación secundaria obrigatoria	Cultura clásica	3º ESO	3	105

Contido	Páxina
1. Introducción	3
2. Obxectivos e súa contribución ao desenvolvemento das competencias	4
3.1. Relación de unidades didácticas	4
3.2. Distribución currículo nas unidades didácticas	6
4.1. Concrecións metodolóxicas	14
4.2. Materiais e recursos didácticos	14
5.1. Procedemento para a avaliación inicial	15
5.2. Criterios de cualificación e recuperación	15
5.3. Procedemento de seguimento, recuperación e avaliación das materias pendentes	16
6. Medidas de atención á diversidade	17
7.1. Concreción dos elementos transversais	18
7.2. Actividades complementarias	19
8.1. Procedemento para avaliar o proceso do ensino e a practica docente cos seus indicadores de logro	19
8.2. Procedemento de seguimento, avaliación e propostas de mellora	20
9. Outros apartados	21

1. Introducción

[NOTA PREVIA: Esta é unha programación de exemplo que cada profesor ou profesora pode asumir, retocar, engadir ou modificar en cada un dos seus elementos.

No momento de elaborar esta introdución, o profesorado non debería facer un copia e pega de toda a introdución do currículo, que si que pode servir de inspiración. Cómpre ter presente que son documentos diferentes e do que se trata na programación é de concretar ese currículo para un centro, alumnado e labor docente concretos, é dicir, sería o seguinte nivel de concreción.]

Elaborar unha programación implica organizar por anticipado a acción educativa, establecendo unha planificación concreta para un período determinado dentro dos obxectivos fixados polas autoridades educativas. Esta medida contribúe á mellora da calidade do ensino porque reforza a conciencia da finalidade e os obxectivos, promove a participación e a colaboración entre o profesorado, facilita a adaptación a distintos contextos académicos e fai rendibles o esforzo, o tempo e os recursos.

En canto a estes obxectivos, nesta programación non fixemos modificación ningunha con respecto aos descritores sinalados no currículo por parecernos suficientes e, sobre todo, xa que pode ter influencia no peso relativo da materia na adquisición das competencias clave, aspecto que debería ser acordado na concreción curricular.

Organizamos os contidos dos seis bloques do currículo en unidades didácticas que compatibilicen os de carácter cultural e lingüístico e intentar atopar un equilibrio tanto no número de sesións (63 fronte a 42) dedicadas a cada apartado como o peso porcentual (54 % fronte a 46 %). Así, situamos na primeira avaliación, nas primeiras sesións do curso, as UD referidas á xeografía, historia e política de Grecia e Roma. Algunha das UD trataranse de forma sucesiva nos tres trimestres, p. ex., a mitoloxía, a arte e a fraseoloxía grecolatina. Por outra banda, no segundo trimestre situamos o apartado de sociedade, familias lingüísticas e escritura e no terceiro, os espectáculos públicos, helenismos e latinismos e literatura.

Tamén buscamos que o peso porcentual das diferentes UD nos tres trimestres estivese equilibrado cun 34 %, 33 % e 33 % respectivamente, o cal pode comprobarse no apartado 5.2 de avaliación. Equilibramos o número de sesións dedicadas en cada trimestre das aproximadamente 105 previstas para unha materia de 3 horas semanais, con 36, 34 e 35 sesións respectivamente. Nas UD tratadas nun único trimestre non cabía dúbida, pero nas tratadas nas tres avaliacións (UD3, 4 e 12), cada unha con 10 sesións previstas, distribuímos 3 en dous trimestres e 4 no restante.

No apartado metodolóxico explicamos algúns dos recursos posibles a empregar nesta materia: lectura de textos; comunicación oral en público; procura, selección e xestión de información; cartografía; aprendizaxe colaborativa; traballo interdisciplinar, etc.

En canto á avaliación, será necesario revisar especialmente os criterios, xa que este é o apartado no que o profesorado pode personalizar máis a súa práctica docente atendendo ao contexto do seu centro e alumnado. En canto ao peso dos instrumentos de avaliación, buscamos un equilibrio entre as propostas de probas escritas (51 %) e as táboas de indicadores (49 %).

Os elementos transversais que incluimos son os que xa aparecen para este nivel no propio currículo. A eses nove elementos sumamos un décimo dedicado á educación para a paz.

Finalmente, no que atinxe á avaliación da práctica docente propoñemos utilizar varios instrumentos como rúbricas, enquisas e cuestionarios para a recollida de información entre o alumnado e, de ser o caso, co resto do profesorado do departamento ou de materias afíns para poder revisar e modificar aqueles elementos desta programación que presenten algún problema.

2. Obxectivos e súa contribución ao desenvolvemento das competencias

Obxectivos	CCL	CP	STEM	CD	CPSAA	CC	CE	CCEC
OBX1 - Describir o mundo grecorromano desde as facetas xeográfica e histórica, localizándoo no espazo e no tempo mediante o uso da cartografía e os eixes cronolóxicos para que sirva de punto de partida do resto de coñecementos.	2		4			1		
OBX2 - Recoñecer as influencias da mitoloxía clásica analizando a literatura, o cinema, o teatro, a publicidade, a arte en xeral e mesmo aspectos da vida cotiá, para entender a orixe deses elementos herdados e usalos correctamente.				2	3-4-5			1-2
OBX3 - Identificar de maneira xeral etapas e estilos a través de obras salientables da arte grecolatina para recoñecer e interpretar eses elementos en exemplos doutras épocas ou movementos artísticos e culturais.								1-2
OBX4 - Recoñecer os elementos presentes do pasado grecolatino en aspectos actuais tales como a política, os usos e costumes da sociedade, a situación da muller, o dereito, a educación e as formas de lecer, establecendo comparacións para comprender mellor o mundo que nos rodea.	2					1-2		
OBX5 - Tomar conciencia do valor das linguas clásicas, a través da súa perspectiva etimolóxica e como elemento transmisor das civilizacións grega e romana, para non esquecer que foron linguas vivas e que, nalgunha medida, seguen a selo.	4	2-3						
OBX6 - Apreciar o mundo grecorromano mediante a investigación da súa herdanza actual de forma que se respecte e valore o que representa o legado e o patrimonio do mundo clásico e a obriga como cidadáns que temos de preservalo e transmitilo á posteridade.	1-3	3		1-3	3-4-5		3	

3.1. Relación de unidades didácticas

UD	Título	Descrición	% Peso materia	Nº sesións	1º trim.	2º trim.	3º trim.
1	Xeografía de Grecia e do Imperio Romano	Marcos xeográficos en que se desenvolven as civilizacións grega e romana ao longo da súa historia. Localización nun mapa en soporte papel e dixital fitos xeográficos e enclaves concretos relevantes para o coñecemento das civilizacións grega e romana.	9	10	X		

UD	Título	Descrición	% Peso materia	Nº sesións	1º trim.	2º trim.	3º trim.
2	Historia de Grecia e do Imperio Romano	<p>Marco histórico da civilización grega: das civilizacións minoica e micénica ao mundo helenístico.</p> <p>Etapas, feitos importantes e mulleres e homes relevantes.</p> <p>Marco histórico da civilización romana: Monarquía, República e Imperio.</p> <p>Etapas, feitos importantes e mulleres e homes relevantes.</p> <p>Presenza de Grecia e Roma na Península Ibérica.</p> <p>A romanización de Hispania e a da Gallaecia.</p>	9	10	X		
3	Mitoloxía grecorromana	<p>Cosmogonía. Teogonía. O panteón grego e romano.</p> <p>Mitos grecolatinos. Orixes e funcións. Os heroes e heroínas. Pervivencia da mitoloxía nas manifestacións artísticas, literarias e na publicidade.</p> <p>Relixión grega: cultos, santuarios e oráculos.</p> <p>Relixión romana: culto público e privado.</p> <p>Mitoloxía e temas lendarios nas manifestacións artísticas actuais.</p>	10	10	X	X	X
4	Arte grecorromana	<p>Fundamentos e etapas da arte clásica.</p> <p>Arquitectura en Grecia e Roma: tipos de edificios e ordes arquitectónicas.</p> <p>Escultura en Grecia e Roma: etapas, estilos e temáticas.</p> <p>Enxeñería romana: obras públicas e urbanismo. Vías romanas.</p> <p>Herdanza clásica no patrimonio artístico en Europa en xeral e en Galicia en concreto.</p> <p>Presenza da civilización grecolatina nas artes.</p>	10	10	X	X	X
5	Política	<p>Organización política en Grecia e en Roma: formas de goberno e institucións.</p> <p>Presenza da civilización grecolatina na organización política actual.</p>	8	7	X		
6	Sociedade	<p>Sociedade en Grecia e Roma: clases sociais. A escravitude.</p> <p>A familia en Grecia e Roma. Roles dos seus membros; situación da muller.</p> <p>Vida cotiá en Grecia e Roma: vivenda, hixiene, alimentación, vestimenta e traballo.</p> <p>Presenza da civilización grecolatina na organización social actual.</p>	8	8		X	
7	Espectáculos públicos	Os espectáculos públicos en Grecia e Roma.	8	8			X
8	Familias lingüísticas	As linguas do mundo. O indoeuropeo e as súas familias lingüísticas. As linguas romances.	8	8		X	

UD	Título	Descrición	% Peso materia	Nº sesións	1º trim.	2º trim.	3º trim.
9	Escritura	Historia da escritura. Tipos de escritura, materiais e soportes. Orixe do alfabeto. O alfabeto grego e o abecedario latino.	8	8		X	
10	Helenismos e latinismos	Composición e derivación culta de orixe grega e latina. Latinismos, palabras patrimoniais, cultismos e semicultismos. Principais regras de evolución fonética do latín ao galego e ao castelán. Léxico grecolatino na linguaxe común e na científica e técnica. Presenza das linguas clásicas nas linguas modernas.	8	8			X
11	Literatura	Xéneros literarios grecolatinos: autores e obras principais.	8	8			X
12	Fraseoloxía en grego e latín	Fórmulas básicas de saúde en latín e/ou grego, e fraseoloxía básica do mundo escolar.	6	10	X	X	X

3.2. Distribución currículo nas unidades didácticas

UD	Título da UD	Duración
1	Xeografía de Grecia e do Imperio Romano	10

Criterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%
CA1.1 - Describir os marcos xeográficos en que se desenvolven as civilizacións grega e romana ao longo da súa historia.	Descibir axeitadamente en formato papel ou en liña a maioría das localizacións propostas.	PE	80
CA1.2 - Localizar nun mapa en soporte papel e dixital fitos xeográficos e enclaves concretos relevantes para o coñecemento das civilizacións grega e romana.	Localizar en mapas en formato papel ou en liña as localizacións propostas.		
CA6.3 - Identificar os aspectos máis importantes da historia de Grecia e Roma e a súa presenza no noso país e recoñecer as pegadas da cultura romana en diversos aspectos da civilización actual.	Atopar e identificar elementos da presenza clásica na civilización actual a través de investigacións en internet e na biblioteca.	TI	20

Lenda: IA: Instrumento de Avaliación, %: Peso orientativo; PE: Proba escrita, TI: Táboa de indicadores

Contidos
<ul style="list-style-type: none"> - Marco xeográfico das civilizacións grega e romana. - Historia de Grecia e Roma e a súa presenza no noso país. A presenza de Grecia e Roma na Península Ibérica. A romanización de Hispania e a da Gallaecia.

UD	Título da UD	Duración
2	Historia de Grecia e do Imperio Romano	10

Cráterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%
CA1.3 - Identificar, describir e explicar o marco histórico e as etapas en que se desenvolven as civilizacións grega e romana.	Identificar e relacionar en orde cronolóxica cada unha das etapas históricas e coñecer, cando menos, algunha característica identificativa.	PE	80
CA1.4 - Identificar as principais características de cada período da historia de Grecia e Roma, o papel que desempeñan os seus protagonistas e saber situar nun eixe cronolóxico feitos históricos.	Identificar e recoñecer algunhas características, persoeiros, feitos históricos, etc. e saber elaborar un eixe cronolóxico coas datas propostas.		
CA1.5 - Identificar as características fundamentais da romanización de Hispania e Gallaecia.	Coñecer e identificar algunha das características propostas da romanización.		
CA6.3 - Identificar os aspectos máis importantes da historia de Grecia e Roma e a súa presenza no noso país e recoñecer as pegadas da cultura romana en diversos aspectos da civilización actual.	Atopar elementos da presenza clásica na contorna e no país a través de investigacións en internet e na biblioteca.	TI	20

Lenda: IA: Instrumento de Avaliación, %: Peso orientativo; PE: Proba escrita, TI: Táboa de indicadores

Contidos
<ul style="list-style-type: none"> - Marco histórico da civilización grega: das civilizacións minoica e micénica ao mundo helenístico. Etapas, feitos importantes e mulleres e homes relevantes. - Marco histórico da civilización romana: monarquía, república e imperio. Etapas, feitos importantes e mulleres e homes relevantes. - Historia de Grecia e Roma e a súa presenza no noso país. A presenza de Grecia e Roma na Península Ibérica. A romanización de Hispania e a da Gallaecia.

UD	Título da UD	Duración
3	Mitoloxía grecorromana	10

Cráterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%
CA2.3 - Comparar as características da relixiosidade e da relixión grega coas actuais.	O alumnado deberá atopar algunha semellanza e conexión entre a relixión grega e as actuais.	PE	30
CA2.4 - Describir os fundamentos da relixiosidade romana e distinguir a relixión oficial das manifestacións do culto privado.	Describir e distinguir os indicadores que diferencian o culto público do privado.		

Criterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%
CA2.1 - Identificar os principais deuses e deusas da mitoloxía grecolatina.	Identificar grazas aos atributos das divindades o nome das principais deusas e deuses, a súa área de influencia e relacións entre eles e elas.	TI	70
CA2.2 - Recoñecer os mitos e os heroes grecolatinos e establecer semellanzas e diferenzas cos mitos e os heroes doutras culturas e os actuais. Orixes e funcións.	Recoñecer, cando menos, máis da metade dos mitos e heroes propostos, atopando semellanzas con outras mitoloxías.		
CA6.1 - Recoñecer a presenza da civilización clásica nas artes e na organización social e política.	Atopar elementos da mitoloxía clásica na civilización actual a través de investigacións en internet e na biblioteca.		
CA6.2 - Coñecer a perduración da mitoloxía e os temas lendarios nas manifestacións artísticas actuais.	Atopar elementos da mitoloxía clásica nas manifestacións artísticas actuais a través de investigacións en internet e na biblioteca.		
CA6.4 - Investigar sobre a perduración da civilización clásica na contorna, utilizando as tecnoloxías da información e da comunicación.	Atopar elementos da presenza clásica na contorna a través de investigacións en internet e na biblioteca.		

Lenda: IA: Instrumento de Avaliación, %: Peso orientativo; PE: Proba escrita, TI: Táboa de indicadores

Contidos
<ul style="list-style-type: none"> - Cosmogonía. Teogonía. O panteón grego e romano. - Mitos grecolatinos. Orixes e funcións. Os heroes e heroínas. Perduración da mitoloxía nas manifestacións artísticas, literarias e na publicidade. - Relixión grega: cultos, santuarios e oráculos. - Relixión romana: culto público e privado. - Presenza da civilización grecolatina nas artes e na organización social e política actual. - Mitoloxía e temas lendarios nas manifestacións artísticas actuais. - Investigación sobre a perduración da civilización clásica na nosa cultura.

UD	Título da UD	Duración
4	Arte grecorromana	10

Criterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%
-------------------------	------------------------	----	---

Criterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%
CA3.1 - Distinguir as características fundamentais da arte clásica e relacionar manifestacións artísticas actuais cos seus modelos clásicos.	Distinguir algunhas características da arte clásica e relacionalas con obras artísticas actuais.	PE	40
CA3.2 - Identificar as características máis salientables da arquitectura grecorromana en relación cos edificios máis singulares.	Identificar en edificios singulares características da arquitectura grecorromana.		
CA6.2 - Coñecer a perduración da mitoloxía e os temas lendarios nas manifestacións artísticas actuais.	Atopar elementos da mitoloxía clásica nas manifestacións artísticas actuais a través de investigacións en internet e na biblioteca.		
CA3.3 - Recoñecer as manifestacións escultóricas da arte grega e romana ao longo da Antigüidade e identificar a súa temática en obras representativas.	Recoñecer e identificar características da escultura grecorromana en obras representativas.	TI	60
CA3.4 - Diferenciar as creacións urbanísticas romanas das outras épocas, así como a súa rede viaria, facendo fincapé no contorno do alumnado.	Recoñecer e identificar características do urbanismo romano especialmente na actualidade.		
CA3.5 - Saber localizar os principais monumentos clásicos do patrimonio español e europeo.	Localizar algunha das construcións clásicas que se conservan en España e no resto de Europa.		
CA6.1 - Recoñecer a presenza da civilización clásica nas artes e na organización social e política.	Atopar elementos da presenza clásica nas manifestacións artísticas actuais e na sociedade e política a través de investigacións en internet e na biblioteca.		
CA6.4 - Investigar sobre a perduración da civilización clásica na contorna, utilizando as tecnoloxías da información e da comunicación.	Atopar elementos da civilización clásica na contorna a través de investigacións en internet e na biblioteca.		

Lenda: IA: Instrumento de Avaliación, %: Peso orientativo; PE: Proba escrita, TI: Táboa de indicadores

Contidos
<ul style="list-style-type: none"> - Fundamentos e etapas da arte clásica. - Arquitectura en Grecia e Roma: tipos de edificios e ordes arquitectónicas. - Escultura en Grecia e Roma: etapas, estilos e temáticas. - Enxeñería romana: obras públicas e urbanismo. Vías romanas. - Herdanza clásica no patrimonio artístico en Europa en xeral e en Galicia en concreto. - Presenza da civilización grecolatina nas artes e na organización social e política actual. - Mitoloxía e temas lendarios nas manifestacións artísticas actuais. - Investigación sobre a perduración da civilización clásica na nosa cultura.

UD	Título da UD	Duración
5	Política	7

Criterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%
CA4.1 - Identificar as características das principais formas de organización política presentes no mundo clásico, e establecer semellanzas e diferenzas entre elas e cos sistemas políticos actuais.	Identificar características da organización política grecorromana e establecer a súas semellanzas e diferenzas cos sistemas políticos actuais.	PE	50
CA6.1 - Recoñecer a presenza da civilización clásica nas artes e na organización social e política.	Atopar elementos dos sistemas políticos clásicos na civilización actual a través de investigacións en internet e na biblioteca.	TI	50
CA6.4 - Investigar sobre a perduración da civilización clásica na contorna, utilizando as tecnoloxías da información e da comunicación.	Atopar elementos da presenza clásica nos sistemas políticos actuais a través de investigacións en internet e na biblioteca.		

Lenda: IA: Instrumento de Avaliación, %: Peso orientativo; PE: Proba escrita, TI: Táboa de indicadores

Contidos
<ul style="list-style-type: none"> - Organización política en Grecia e en Roma: formas de goberno e institucións. - Presenza da civilización grecolatina nas artes e na organización social e política actual. - Investigación sobre a perduración da civilización clásica na nosa cultura.

UD	Título da UD	Duración
6	Sociedade	8

Criterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%
CA4.2 - Distinguir as características e a evolución das clases sociais en Grecia e Roma.	Distinguir e clasificar características das clases sociais en textos propostos.	PE	60
CA4.3 - Describir a composición da familia e os papeis asignados aos seus membros.	Coñecer os membros da familia e describir o papel que desempeñan.		
CA4.4 - Coñecer os trazos máis salientables da vida cotiá en Grecia e Roma.	O alumnado deberá demostrar que coñece algúns dos trazos máis salientables da vida cotiá grecorromana.		
CA6.1 - Recoñecer a presenza da civilización clásica nas artes e na organización social e política.	Atopar elementos da sociedade clásica nas artes e sociedades actuais a través de investigacións en internet e na biblioteca.	TI	40
CA6.4 - Investigar sobre a perduración da civilización clásica na contorna, utilizando as tecnoloxías da información e da comunicación.	Atopar elementos da civilización clásica na civilización actual a través de investigacións en internet e na biblioteca.		

Lenda: IA: Instrumento de Avaliación, %: Peso orientativo; PE: Proba escrita, TI: Táboa de indicadores

Contidos
<ul style="list-style-type: none"> - Sociedade en Grecia e Roma: clases sociais. A escravitude. - A familia en Grecia e Roma. Roles dos seus membros; situación da muller.

Contidos
<ul style="list-style-type: none"> - Vida cotiá en Grecia e Roma: vivenda, hixiene, alimentación, vestimenta e traballo. - Presenza da civilización grecolatina nas artes e na organización social e política actual. - Investigación sobre a perduración da civilización clásica na nosa cultura.

UD	Título da UD	Duración
7	Espectáculos públicos	8

Criterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%
CA4.5 - Identificar as principais formas de lecer da Antigüidade e comparalas coas actuais.	Identificar e comparar algunha das formas de lecer da antigüidade clásica co mundo actual.	TI	100
CA4.6 - Relacionar e establecer semellanzas e diferenzas entre as manifestacións deportivas da Grecia clásica e as actuais.	Identificar e comparar algunha das manifestacións deportivas da antigüidade clásica co mundo actual.		
CA6.4 - Investigar sobre a perduración da civilización clásica na contorna, utilizando as tecnoloxías da información e da comunicación.	Atopar elementos do lecer e o deporte do mundo clásico na civilización actual a través de investigacións en internet e na biblioteca.		

Lenda: IA: Instrumento de Avaliación, %: Peso orientativo; PE: Proba escrita, TI: Táboa de indicadores

Contidos
<ul style="list-style-type: none"> - Os espectáculos públicos en Grecia e Roma. - Investigación sobre a perduración da civilización clásica na nosa cultura.

UD	Título da UD	Duración
8	Familias lingüísticas	8

Criterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%
CA5.2 - Identificar a orixe común das linguas indoeuropeas, distinguir as linguas europeas romances das non romances e recoñecer a orixe grecolatina do léxico das linguas de España e doutras linguas modernas.	O alumnado deberá identificar, distinguir, recoñecer e relacionar algunhas das linguas europeas e as súas familias.	PE	100

Lenda: IA: Instrumento de Avaliación, %: Peso orientativo; PE: Proba escrita, TI: Táboa de indicadores

Contidos

Contidos	
<ul style="list-style-type: none"> - As linguas do mundo. O indoeuropeo e as súas familias lingüísticas. - As linguas romances. 	

UD	Título da UD	Duración
9	Escritura	8

Criterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%
CA5.1 - Distinguir diversos tipos de escritura, comprender as súas funcións e a orixe do alfabeto e dos tipos de sistemas de escritura usados na actualidade e recoñecer a presenza de elementos dos alfabetos grego e latino nos alfabetos actuais.	O alumnado deberá distinguir, comprender e recoñecer os sistemas de escritura propostos e os seus elementos gregos e latinos.	TI	100

Lenda: IA: Instrumento de Avaliación, %: Peso orientativo; PE: Proba escrita, TI: Táboa de indicadores

Contidos	
<ul style="list-style-type: none"> - Historia da escritura. Tipos de escritura, materiais e soportes. - Orixe do alfabeto. O alfabeto grego e o abecedario latino. 	

UD	Título da UD	Duración
10	Helenismos e latinismos	8

Criterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%
CA5.3 - Distinguir e identificar latinismos, cultismos, semicultismos e termos patrimoniais e facer evolucións desde o latín ao galego e ao castelán, tendo en conta os fenómenos fonéticos.	O alumnado deberá distinguir e identificar termos cultos e patrimoniais e os fenómenos fonéticos da súa evolución.	PE	80
CA5.4 - Utilizar con propiedade terminoloxía científico-técnica de orixe grecolatina e constatar o influxo das linguas clásicas en linguas non derivadas delas.	O alumnado deberá utilizar con propiedade a terminoloxía proposta en textos escritos.		
CA6.4 - Investigar sobre a perduración da civilización clásica na contorna, utilizando as tecnoloxías da información e da comunicación.	Atopar elementos da presenza de latinismos e helenismos na civilización actual a través de investigacións en internet e na biblioteca.	TI	20

Lenda: IA: Instrumento de Avaliación, %: Peso orientativo; PE: Proba escrita, TI: Táboa de indicadores

Contidos	

Contidos
<ul style="list-style-type: none"> - Composición e derivación culta de orixe grega e latina. - Latinismos, palabras patrimoniais, cultismos e semicultismos. - Principais regras de evolución fonética do latín ao galego e ao castelán. - Léxico grecolatino na linguaxe común e na científica e técnica. - Presenza das linguas clásicas nas linguas modernas. - Investigación sobre a perduración da civilización clásica na nosa cultura.

UD	Título da UD	Duración
11	Literatura	8

Criterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%
CA5.5 - Identificar as principais características dos xéneros literarios grecolatinos, a súa influencia na literatura posterior e os fitos esenciais das literaturas grega e latina como base literaria da cultura europea e occidental.	O alumnado deberá identificar e relacionar as características dos xéneros literarios grecolatinos en textos propostos.	PE	75
CA6.4 - Investigar sobre a perduración da civilización clásica na contorna, utilizando as tecnoloxías da información e da comunicación.	Atopar elementos da presenza da literatura clásica na civilización actual a través de investigacións en internet e na biblioteca.	TI	25

Lenda: IA: Instrumento de Avaliación, %: Peso orientativo; PE: Proba escrita, TI: Táboa de indicadores

Contidos
<ul style="list-style-type: none"> - Xéneros literarios grecolatinos: autores e obras principais. - Investigación sobre a perduración da civilización clásica na nosa cultura.

UD	Título da UD	Duración
12	Fraseoloxía en grego e latín	10

Criterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%
--------------------------------	-------------------------------	-----------	----------

Criterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%
CA5.6 - Usar as fórmulas de saúdo e presentación en latín e grego e fraseoloxía básica da aula.	O alumnado deberá usar correctamente as fórmulas de saúdo e o léxico básico da aula.	TI	100

Lenda: IA: Instrumento de Avaliación, %: Peso orientativo; PE: Proba escrita, TI: Táboa de indicadores

Contidos
- Fórmulas básicas de saúdo e presentación en latín e grego, e fraseoloxía básica do medio escolar.

4.1. Concrecións metodolóxicas

Explicarase agora e de xeito abreviado as distintas metodoloxías educativas que pretendemos empregar. Para lograr que teñan éxito, é fundamental a variedade nas actividades, a referencia reiterada a contidos anteriores e actuais e a inclusión na súa xusta medida do compoñente lúdico. Este poderá abordarse establecendo relacións entre os contidos tratados e situacións de actualidade.

- Lecturas de textos clásicos ou referidos ao mundo grecorromano (fragmentos de obras orixinais, adaptacións, textos historiográficos, etc.) para traballar transversalmente a comprensión lectora e que ilustren os temas que se tratarán.
- Incentivar a participación na aula do alumnado a través da expresión de ideas e reflexións, facendo especial fincapé no desenvolvemento da capacidade comunicativa en público.
- Uso das tecnoloxías informáticas para a busca de información como ferramenta de traballo, consulta e exercicio interactivo, propiciando con iso o afondamento nas técnicas de investigación, procura, selección e presentación da información tanto de forma oral como escrita ou visual.
- Recursos como a cartografía e a elaboración de eixes cronolóxicos tanto en formato papel como mediante recursos en liña, aplicacións que permiten percorridos virtuais polas localizacións máis destacadas do mundo grecorromano e visualizar vídeos sobre os contidos referidos especialmente ao primeiro bloque, así como dos lugares de culto marcados por unha contorna xeográfica moi particular e grazas a iso poderá conectarse a xeografía coa arqueoloxía, a relixión ou a mitoloxía, especialmente no caso do mundo grego.
- Traballaremos con técnicas de aprendizaxe cooperativa, nas que o alumnado terá a oportunidade de interactuar nun contexto académico. Este método permitiranos amosarlles que os grupos de traballo acadan os seus obxectivos e resultados se todos os seus membros se esforzan ao máximo e son responsábeis da tarefa que se lles encomenda.
- Traballo interdisciplinar: a través dos contidos de lingua e cultura estableceremos relacións con outras materias do currículo, especialmente coas do eido humanístico: Latín, Lingua Galega e Literatura, Lingua Castelá e Literatura, Lingua Estranxeira, Filosofía, Historia da Arte, Historia, Xeografía, Antropoloxía, etc. O tratamento do léxico e dalgúns temas de legado permitiranos achegarnos a materias do eido científico como Bioloxía e Xeoloxía, Física e Química, Matemáticas, Tecnoloxía, etc.
- Outras metodoloxías como o traballo por proxectos significativos para o alumnado, a clase invertida (flipped classroom), a aprendizaxe colaborativa, a ludificación, etc. que permitan maximizar o tempo útil de traballo práctico na aula, optimicen resultados e fagan o proceso de ensinanza máis inclusivo e variado.

4.2. Materiais e recursos didácticos

Denominación
Cultura Clásica, libro dixital da editorial Edebé albergado na plataforma EVA de E-Dixgal.
Materiais de elaboración propia coa incorporación de contidos e actividades seleccionadas do libro dixital.
Enderezo electrónico, acceso a internet (casa, biblioteca...) e acceso á plataforma EVA de E-Dixgal.

Caderno de escritura tamaño DIN A4 con cuadrícula.

Utilizaremos alternativamente os materiais de E-Dixgal e os elaborados polo profesor, de tal maneira que o minipórtatil se utilice en clase para realizar algún exercicio ou cuestionario ou para unha busca puntual de información. Porén, durante as explicacións e o traballo habitual en clase utilizarase o encerado tanto convencional como dixital.

5.1. Procedemento para a avaliación inicial

Aínda que se trata dunha materia que o alumnado non cursou con anterioridade, hai que considerar o posible alumnado repetidor e os coñecementos previos sobre o mundo grecorromano que poidan ter adquirido en cursos previos noutras materias como Xeografía e Historia ou materias lingüísticas. Por esta razón e para adecuar as explicacións ao nivel de coñecementos da clase, presentaremos na segunda sesión lectiva unha proba escrita de diagnóstico con cuestións xerais diversas referidas a cada unha das unidades didácticas do curso.

5.2. Criterios de cualificación e recuperación

Pesos dos instrumentos de avaliación por UD:

Unidade didáctica	UD 1	UD 2	UD 3	UD 4	UD 5	UD 6	UD 7	UD 8	UD 9	UD 10
Peso UD/ Tipo Ins.	9	9	10	10	8	8	8	8	8	8
Proba escrita	80	80	30	40	50	60	0	100	0	80
Táboa de indicadores	20	20	70	60	50	40	100	0	100	20

Unidade didáctica	UD 11	UD 12	Total
Peso UD/ Tipo Ins.	8	6	100
Proba escrita	75	0	51
Táboa de indicadores	25	100	49

Criterios de cualificación:

Faranse probas periódicas que nos permitan medir o grao de obxectivos alcanzados en cada apartado ou unidade didáctica.

CUALIFICACIÓN DA AVALIACIÓN

A cualificación final de cada avaliación será froito das notas obtidas en cada proba seguindo os seguintes criterios porcentuais de varias probas escritas e/ou orais de cada unidade explicada e/ou presentacións e traballos escritos; media ponderada de todas elas segundo as seguintes fórmulas:

- 1.ª avaliación: $[(UD1 \times 9) + (UD2 \times 9) + (UD3 \times 3) + (UD5 \times 3) + (UD6 \times 8) + (UD12 \times 2)] / 34$
- 2.ª avaliación: $[(UD3 \times 3) + (UD4 \times 4) + (UD6 \times 8) + (UD8 \times 8) + (UD9 \times 8) + (UD12 \times 2)] / 33$
- 3.ª avaliación: $[(UD3 \times 4) + (UD4 \times 3) + (UD7 \times 8) + (UD10 \times 8) + (UD11 \times 8) + (UD12 \times 2)] / 33$

O multiplicador de cada UD é o peso da mesma en cadanseu trimestre. Así, p. ex., a UD3, que ten un peso total de 10 sobre 100 no curso, está repartido en 3, 3 e 4 nas tres avaliacións. Asemade, o resultado obtido para cada trimestre deberá ser dividido entre 34 para a primeira avaliación, 33 para a 2.ª e tamén 33 para a 3.ª avaliación que son as porcentaxes achegadas respectivamente para obter unha nota en base 10.

As probas escritas serán fixadas coa suficiente antelación acordando a data entre o alumnado e o profesorado da materia. Caso de que non haxa acordo prevalecerá a decisión do profesor ou profesora que seguirá criterios didácticos ao respecto.

CUALIFICACIÓN FINAL

Será o resultado da media aritmética das tres avaliacións segundo a seguinte fórmula: $(1.^{\text{a}} \text{aval.} \times 0,34) + (2.^{\text{a}} \text{aval.} \times 0,33) + (3.^{\text{a}} \text{aval.} \times 0,33)$

- 1.ª avaliación achega o 34 % da cualificación final.
- 2.ª avaliación achega o 33 % da cualificación final.
- 3.ª avaliación achega o 33 % da cualificación final.

Na avaliación final poderá redondearse a nota cara ao seguinte número enteiro a partir da décima 5, é dicir, 6,49 será 6 e 6,50 poderá redondearse a 7, sempre a criterio do profesorado.

INSTRUMENTOS DE AVALIACIÓN

- 1. Probas escritas adaptadas aos contidos de cada UD.
- 2. Táboas de indicadores como rúbricas, listas de cotexo, observación directa, etc. para as probas orais, as presentacións, os traballos escritos, en función do tipo de contidos e criterios de avaliación da cada UD.

Criterios de recuperación:

Realizarase ao final de cada trimestre unha proba escrita con cuestións referidas a todos os contidos explicados ata ese momento a modo de recompilación das UD desa avaliación que servirá ao alumnado como recuperación dos apartados non superados durante o trimestre para o caso de que a cualificación do trimestre sexa inferior a 5. Asemade, para o resto do alumnado que obtivese unha cualificación superior a 5, esa proba serviría para incrementar a súa cualificación nese trimestre.

No período posterior á terceira avaliación e antes da avaliación final, haberá novas probas de recuperación individualizadas para o alumnado que non superou determinadas unidades didácticas para o caso de que a cualificación final non chegase a 5.

A nota obtida nas probas de recuperación substituirá a nota anterior que estivese suspensa das correspondentes UD e aplicaríanse as fórmulas correspondentes para recualificar e recuperar a materia.

5.3. Procedemento de seguimento, recuperación e avaliación das materias pendentes

O principal obxectivo deste procedemento é a recuperación das aprendizaxes non adquiridas e irá dirixido ao alumnado que promocione sen superar a materia, seguindo o artigo 51 da Orde do 8 setembro 2021 de atención á diversidade no que se regula o plan de reforzo para ese alumnado.

O departamento programará as actividades que o alumnado debe realizar durante o curso, o seguimento, os criterios de avaliación e o profesorado responsa en 4.º, será, en principio, o profesorado desta materia en 4.º de ESO o encargado da facer o seguimento do alumnado que promocione a 4.º coa materia pendente. En último caso, se non existe esa posibilidade porque non se imparta esta materia en 4.º, o xefe ou xefa de depble do seu seguimento de non cursar o alumnado esta materia no curso actual. Dado que a materia só se pode cursar en 3.º de ESO o departamento decidirá quen se ocupará deste labor.

O seguimento destes programas realizarase nas sesións de reunión do equipo docente do grupo no que cursa o alumnado.

Deseñaranse programas de reforzo individualizados para a recuperación das aprendizaxes non adquiridas, proporcionando boletíns de exercicios, libros de lectura obrigatoria con cuestionarios de seguimento da súa lectura e probas escritas en datas proporcionadas pola xefatura de estudos.

A nota será produto da media aritmética de todas as notas obtidas nas probas propostas durante o curso.

6. Medidas de atención á diversidade

O principal obxectivo destas medidas é o seguimento do alumnado que require unha atención especial en función das súas características, motivacións ou circunstancias educativas e persoais, e o de aquel alumnado que permanece un ano máis no mesmo curso, seguindo o artigo 52 da Orde do 8 setembro 2021 de atención á diversidade no que se regula o plan específico personalizado para este alumnado.

Sendo a Cultura Clásica unha materia optativa, xa constitúe unha das vías que establecen resposta á diversidade de intereses e necesidades do alumnado. Con carácter xeral a ensinanza debe ter unha natureza individualizada, que tome en consideración o punto de partida de cada alumno ou alumna, traballando na medida do posible de xeito particular sobre a súa motivación, os seus intereses e as súas capacidades de aprendizaxe. Neste sentido débese prestar atención especial ao alumnado con necesidades específicas de apoio educativo. De xeito ordinario adoptaranse unha serie de medidas encamiñadas a previr ou compensar dificultades leves mediante a adecuación do currículo vixente, sen alterar ningún dos seus elementos prescritivos, co fin de que a diversidade do alumnado acade as capacidades establecidas nos obxectivos. Neste sentido tomaranse medidas como:

- Concreción e disposición secuencial de obxectivos.
- Metodoloxías que favorezan a participación de todo o alumnado: aprendizaxe cooperativa, aprendizaxe seguida de cerca polo titor, maior participación, combinación de actividades (individual, por grupos, exposición, investigación, etc.), aprendizaxe autónoma, etc.
- Diversificar procedementos de avaliación.
- Reforzar valores e determinadas capacidades de tipo emocional.
- Reunións periódicas do equipo docente convocadas polo profesorado titor. Seguimento de casos e intervención cando a situación o aconselle.
- É fundamental e accesible tamén o reforzo da lectura comprensiva na nosa materia.
- Outras medidas como a ampliación e afondamento para alumnado que o requira, recuperación, reforzo, adaptacións, etc.

É posible que polas circunstancias persoais, sociais ou culturais dalgún alumno ou alumna sexa necesaria unha adaptación curricular significativa, o que implicará modificacións de elementos de prescrición do currículo como os obxectivos, contidos ou criterios de avaliación, mesmo no que se refire a concrecións metodolóxicas, aínda que esta medida só se tomará despois de explorar todas as posibilidades ordinarias. A adopción deste proceder será autorizada por Inspección Educativa e tras este paso decidirse que elementos do currículo deberán ser modificados. Nestes casos, a avaliación axustarase aos criterios individualizados establecidos na adaptación curricular, tendo sempre como referente os obxectivos da etapa á hora da promoción.

Estas medidas poderanse tomar nos seguintes casos:

- alumnado con altas capacidades intelectuais.
- alumnado con necesidades educativas especiais.
- alumnado con integración tardía no sistema educativo.
- alumnado que permanece máis dun ano no mesmo curso.

Para o alumnado con dificultades de aprendizaxe, o departamento preparará e entregarlles un material de apoio para traballar durante as fins de semana e períodos de vacacións. Este material (que se elaborará determinando aqueles aspectos que o alumno non consegue facer, os contidos que hai que traballar e a metodoloxía que hai que utilizar) deberao presentar rematado á volta do período vacacional. Durante a clase poderán resolverse as súas dúbidas mentres o resto de compañeiros prepara outra actividade. O tipo de traballo que se preparará obedecerá a unha ampla gama de exercicios e actividades, estruturada da seguinte forma:

- exercicios previos para comprender mellor a materia.
- exercicios prácticos variados para desenvolver os contidos necesarios.
- exercicios de repaso daqueles coñecementos menos adquiridos.

Do mesmo xeito, ao alumnado que amose un especial interese, procurarase entregarlle material (todo tipo de recursos materiais e recursos en rede) para ofrecerlle a posibilidade de profundar en aspectos concretos do programa de contidos.

7.1. Concreción dos elementos transversais

	UD 1	UD 2	UD 3	UD 4	UD 5	UD 6	UD 7	UD 8
ET.1 - A comprensión lectora.	X	X	X	X	X	X	X	X
ET.2 - A expresión oral e escrita.	X	X	X	X	X	X	X	X
ET.3 - A comunicación audiovisual.	X	X	X	X	X	X	X	
ET.4 - A competencia dixital.	X	X	X	X	X	X	X	X
ET.5 - O emprendemento social e empresarial.						X		
ET.6 - O fomento do espírito crítico e científico.	X	X			X	X		X
ET.7 - A educación emocional e en valores.						X		X
ET.8 - A igualdade de xénero.			X		X	X	X	
ET.9 - A creatividade.			X	X				
ET.10 - A educación para a paz.		X			X			

	UD 9	UD 10	UD 11	UD 12
ET.1 - A comprensión lectora.	X	X	X	X
ET.2 - A expresión oral e escrita.	X	X	X	X
ET.3 - A comunicación audiovisual.				
ET.4 - A competencia dixital.	X		X	
ET.5 - O emprendemento social e empresarial.				
ET.6 - O fomento do espírito crítico e científico.			X	
ET.7 - A educación emocional e en valores.				X
ET.8 - A igualdade de xénero.			X	X
ET.9 - A creatividade.	X		X	

	UD 9	UD 10	UD 11	UD 12
ET.10 - A educación para a paz.				

Observacións:

Os elementos transversais son valores que teñen unha traxectoria histórica e, baixo o exemplo civilizador do mundo clásico, intégranse no currículo desde a perspectiva dos contidos de Grecia e Roma e tradúcense nunha vontade permanente de exemplificar a través deles e destacar respecto a dereitos e liberdades fundamentais, á participación, á liberdade, a xustiza, a igualdade, ao pluralismo político, a paz e a democracia, desenvolvendo a través da metodoloxía do currículo unha educación para a convivencia e o respecto nas relacións interpersoais, impulso da igualdade real e efectiva entre mulleres e homes, a tolerancia e o recoñecemento da diversidade e rexeitamento a calquera forma de violencia.

É importante mencionar o interese que a metodoloxía do currículo ten en educar a capacidade de escoita activa, a empatía e o diálogo. Igualmente o autocontrol no uso das tecnoloxías da información e a comunicación, a convivencia e os hábitos de vida saudable, motivando o espírito emprendedor que xera un emprego sostible a través dunha posta en valor e uso respectuoso da herdanza clásica que o rico patrimonio clásico atesoura.

Como eixes vertebradores deste apartado, teranse en conta a comprensión lectora, a expresión oral e escrita, a comunicación audiovisual, as tecnoloxías da información e a comunicación, o emprendemento, a educación emocional, a igualdade de xénero e a creatividade.

7.2. Actividades complementarias

Actividade	Descrición
Participación no concurso en liña "Odisea".	Concurso sobre coñecementos do mundo clásico organizado pola Sociedade Española de Estudos Clásicos en torno ao mes de febreiro.
Festival de teatro grecolatino.	Asistencia ás obras de teatro clásico e visita á cidade que alberga o Festival, no mes de marzo, normalmente.
Viaxe a Coimbra.	Coñecer a cidade de Coimbra e, en especial, visitar o recinto arqueolóxico de Conimbriga en colaboración co departamento de Portugués a finais do mes de xuño.

Observacións:

Algunha outra actividade como asistencia a exposicións, charlas ou acontecementos que poidan xurdir durante o curso.

8.1. Procedemento para avaliar o proceso do ensino e a practica docente cos seus indicadores de logro

Indicadores de logro
1 Planificación adecuada: número, duración das actividades, coherencia e nivel de dificultade.
2 Grao de motivación logrado na aula, participación e progreso do alumnado e valoración de resultados finais.

3 Obxectivos alcanzados e selección de contidos.
4 Pertinencia e accesibilidade dos materiais utilizados.
5 Resultado das medidas de atención á diversidade.
6 Tratamento dos elementos transversais e actividades complementarias.

Descrición:

En canto ao indicador 1 usarase unha folla de rexistro en distintos momentos do curso, especialmente ao remate de cada unidade didáctica e unha enquisa con preguntas directas ao alumnado para valorar os elementos positivos e negativos.

Para o indicador 2 usaremos cuestionarios ao alumnado que pasaremos ao final de cada trimestre para ver a evolución do proceso. Ademais, os resultados de aprendizaxe en cada avaliación, serán analizados para comprobar que estamos conseguindo os obxectivos.

Avaliaremos o proceso de ensino e a práctica docente utilizando rúbricas para os indicadores do grupo 3 a 6 ao final de curso.

A información obtida permitiranos realizar o contraste da práctica educativa co programado, a fin de realizar a revisión e, se fose necesario, a modificación das decisións que adoptásemos.

8.2. Procedemento de seguimento, avaliación e propostas de mellora

A nosa programación constitúese como un instrumento vivo que o docente seguirá como marco de referencia e que permite introducir as correccións e melloras pertinentes, evitando así as improvisacións. Todo iso conseguirase seguindo as directrices desenvolvidas nos puntos e elementos anteriores dunha maneira flexible e adaptándose ás circunstancias concretas do centro e do alumnado.

A programación, nos puntos que se estime, revisarse nas reunións que o Departamento celebra, como mínimo cada mes, especialmente despois de analizar os resultados de cada unha das avaliacións, así como en calquera momento no que os membros do Departamento o consideren oportuno. Calquera cambio que se realice será comunicado aos membros da comunidade educativa que se vexan afectados.

Os elementos que serán revisados de maneira especial serán os seguintes:

- Número de sesións previstas e número de sesións utilizadas en cada UD.
- Orde dos contidos explicados.
- Actividades realizadas.
- Grao de cumprimento da UD.
- Obxectivos alcanzados.
- Propostas de mellora.

Estes cambios e adaptacións serán recollidos nas correspondentes actas de reunión, no apartado de seguimento da propia plataforma Proens e posteriormente na memoria final de curso.

Na derradeira reunión de departamento recolleranse as propostas de mellora de cara a modificar e mellorar a programación da materia no vindeiro curso.

9. Outros apartados